

Tukikohta ry

Vuosikirja 2016

Sisältö

Toiminnanjohtajan katsaus	2
Järjestön tarjoamat palvelut	3
Arvot	4
Avoimet ovet	5
Palveluohjaus	8
Elämäntaitoryhmä	11
Satu-projekti	15
Osis II -hanke	19
OK-hanke	22
Jälkipolku-kuntoutusohjelma	25
Suunta-projekti	28
Läheisten tuki- ja neuvontapalvelut	31
Hallinnollinen työ	34
Kehittäminen	34
Viestintä ja vaikuttaminen	37
Talous	41

Kuvat:

Kansi iStock.com/jacoblund
s. 2, iStock.com/Radachynskyi
s. 4, iStock.com/vadimguzhva
s. 5, iStock.com/horiyan
s. 6, iStock.com/manop1984
s. 7, iStock.com/STILLFX
s. 8, iStock.com/hitmanphoto
s. 9, iStock.com/ipopba
s. 10, iStock.com/Enjoylife2

s. 11, iStock.com/DenijalZemanic
s. 12, iStock.com/New-Photo
s. 13, iStock.com/william87
s. 14, iStock.com/CochiseVista
s. 15, iStock.com/dolgachov
s. 16, iStock.com/ipopba
s. 17, iStock.com/izuboky
s. 18, iStock.com/narith_2527
s. 19, iStock.com/ollinka

s. 20, iStock.com/stevanovicigor
s. 21, iStock.com/Rawpixel
s. 22, iStock.com/gpointstudio
s. 23, iStock.com/Sigefride
s. 24, iStock.com/SasinParaksa
s. 25, iStock.com/Remains
s. 26, iStock.com/Chepko
s. 28, iStock.com/Elyka
s. 29, iStock.com/fcscfeine

s. 30, iStock.com/ipopba
s. 31, iStock.com/thawornnurak
s. 32, iStock.com/L_rinka
s. 33, iStock.com/Rawpixel
s. 34, iStock.com/littlehenrabi
s. 35, iStock.com/wutwhanfoto
s. 37, iStock.com/scythers5
s. 38, iStock.com/jacoblund
s. 40, iStock.com/shironosov

Toiminnanjohtajan katsaus

2016 oli merkittävä kasvuvuosi Tukikohta ry:n historiassa. Vuoden aikana Tukikohta ry:ssä käynnistyi kolme uutta hanketta ja työntekijöiden määrä kasvoi seitsemällä. Tämän johdosta vuoden aikana järjestössä hiottiin rakenteita ja tehtiin toimintaan liittyviä muutoksia. Suurin ja konkreettisin muutos oli, kun kaikki kolme toimipistettä muuttivat uusiin ja toiminnan kannalta järkevämpiin tiloihin. Järjestössä tehtiin kovasti työtä sen eteen, että kasvu pysyi hallinnassa.

Kaikesta huolimatta perustehtävä on pysynyt hyvin ennallaan ja työyhteisö suhtautui muutokseen hyvin ammattimaisesti. Vuonna 2016 Tukikohta ry:ssä aloitettiin työstämään järjestölle strategiaa vuosille 2017-2021. Tarkoituksena oli, että strategia antaisi yhteistä näkemystä siitä, mihin Tukikohta ry:n toimintaa lähivuosina kehitetään. Päämääränämme on, että seuraavan viiden vuoden aikana päihdeitä käyttävien, päihdekuntoutujien ja läheisten kuuluminen yhteisöön vahvistuu niin Tukikohta ry:ssä kuin yhteiskunnassa. Teemme työtä sen eteen, että parannamme järjestön kohderyhmien yhteiskunnallista asemaa, mahdollistamme osallisuutta sekä vahvistamme itsenäistä toimijuutta ja elämänlaatua. Panostamme siihen, että järjestön tuottamat palvelut ovat laadukkaita ja ne vastaavat kohderyhmien tarpeisiin.

Toimintamme keskiössä ovat edelleen päihdeitä käyttävät, päihdekuntoutajat sekä läheiset, jotka tarvitsevat erityistä tukea ja kohtaamista. Tärkeimpänä tehtävänä on tarjota apua ja tukea sekä motivoida heitä mahdolliseen muutokseen. Päihdeitä käyttävät tarvitsevat kokonaisvaltaista kohtaamista ja oikea-aikaista sekä kattavaa päihdekuntoutusta. He tarvitsevat myös apua, oikeanlaista tietoa ja tukea mahdollisimman matalalla

kynnyksellä joustavasti yksilölliset tarpeet ja vaihtelevat tilanteet huomioiden.

Kun olemme keskellä suurta yhteiskunnallista sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistusta, tulevaisuuden ennustaminen on hyvin hankalaa. Miten tulevat uudistukset vaikuttavat järjestömme toimintaan, sitä ei varmuudella tiedä kukaan, mutta joka tapauksessa muutoksia on tulossa. Sote tarjoaa mahdollisuuden toiminnan kehittämiseen ja kuntarajat ylittävien palveluiden tarjoamiseen. Tukikohta ry on tehnyt tuloksellista yhteistyötä kuntien kanssa jo useita vuosia. On olemassa kuitenkin riski, että hyvä yhteistyö katkeaa. Toivottavasti sote-uudistus tuo laadun kaiken toiminnan keskiöön ja myös järjestöjen rooli tulevassa sotessa tulee olemaan merkittävä.

Pidän tärkeänä johtamisessa ja työpaikan toimintakulttuurissa, että kaikilla on merkitys työyhteisössä ja että työyhteisöllä on yhteinen näkemys tavoitteiden eteenpäin viemisestä. Koen merkityksen syntyvän, kun työntekijät saavat vastuuta ja vapautta kehittää omaa toimintaansa. Iloitsen siitä, että työyhteisössämme kyetään tekemään luovia ratkaisuja ja että järjestössä on rohkeutta kokeilla erilaisia mahdollisuuksia. Järjestömme osaava ja ammattitaitoinen työryhmä on kyennyt luomaan uusia toimivia työtapoja ja pystynyt vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin sekä heidän kohtaamiinsa haasteisiin.

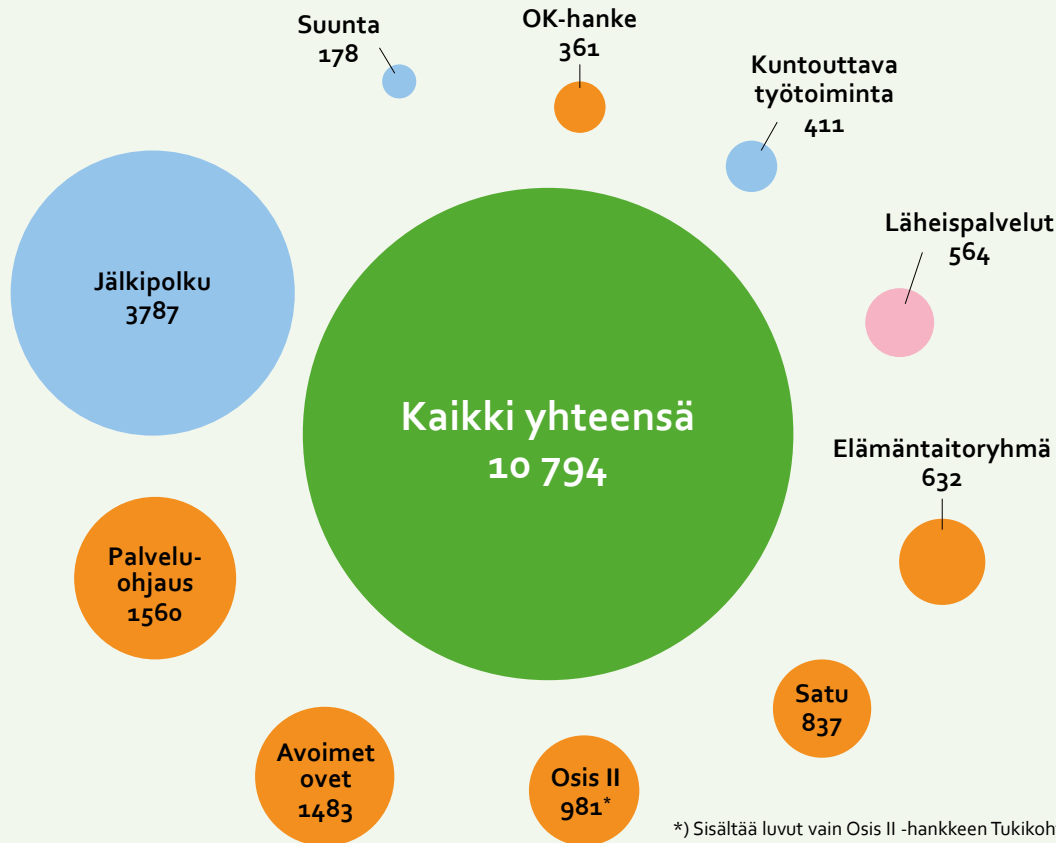
Toimintamme keskiössä ovat päihdeitä käyttävät, päihdekuntoutajat sekä läheiset, jotka tarvitsevat erityistä tukea ja kohtaamista.

Ron Furman
toiminnanjohtaja

Asiakaskohtaamiset Tukikohta ry:n palveluissa v. 2016

Luvut sisältävät kasvokkaisen vuorovaikutuksen, viestit ja puhelut. Kukin asiakas on kirjattu maksimissaan kerran päivässä per toiminto.

*) Sisältää luvut vain Osis II -hankkeen Tukikohta ry:n työntekijän osalta.

Järjestön tarjoamat palvelut

Tukikohta ry tarjoaa palveluja päihteitä käyttäville, päihdekuntoutujille ja heidän läheisilleen. Järjestön palvelut muodostavat kokonaisuuden, jonka piirissä asiakkaan on mahdollisuus liikkua joustavasti eri toimintojen välillä.

Järjestö tarjoaa päihteitä käyttäville kynnyksetöntä päiväkeskustoimintaa, yksilöllistä palveluohjausta, ohjattua ryhmätoimintaa, vertaistoimintaa sekä tukea ja

palveluohjausta sairaalaympäristössä. Päihdekuntoutujille tarjotaan päihdekuntoutusta. Lisäksi päihteitä käyttäville ja päihdekuntoutujille on tarjolla työ- ja opiskelualmiuksia vahvistavaa kurssitoimintaa. Läheisille on puolestaan tarjolla tuki- ja neuvontapalveluja, terapeutin ja vertaistuellinen läheisryhmä sekä virkistystoimintaa.

Päihteitä käyttäville

- Avoimet ovet
- Palveluohjaus
- Elämäntaitoryhmä
- Satu- tukea ja palveluohjausta sairaalaympäristössä
- Osis II-hanke
- OK-hanke

Päihdekuntoutujille

- Jälkipolku hoito-ohjelma
- Suunta-projekti

Läheisille

- Läheisten tuki ja neuvontapalvelut, ryhmä- ja virkistystoiminta

Arvot

Järjestön arvot ovat koko toiminnan läpileikkaavia periaatteita, joita sovelletaan niin asiakastyössä kuin kaikessa muussakin toiminnassa, kuten työyhteisön

vuorovaikutuksessa, hallinnollisessa kehittämistyössä, vaikuttamistoiminnassa tai vaikkapa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Tukikohta ry:n arvot ovat:

Asiakaslähtöisyys

Järjestön toiminta tähtää päihteitä käyttävien, kuntoutujien ja läheisten palveluiden ja yhteiskunnallisen aseman parantamiseen. Järjestön toiminta nousee asiakaskunnan tarpeista ja siinä kuuluu asiakkaan ääni.

Kunnioittava kohtaaminen

Kunnioittava kohtaaminen on arvostavaa, toiset huomioonottavaa ja suvaitsevaa vuorovaikutusta, jossa ihminen hyväksytään tasa-arvoisena toimijana.

Osallisuus

Osallisuus on kuulumista yhteisöön, kuulluksi tulemisesta ja osallisuutta yhteiseen ja yksilöä koskevaan päätöksentekoon.

Avoimuus

Avoimuus tarkoittaa toiminnan ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä, avointa vuorovaikutusta ja avointa yhteistyötä kumppaneiden kanssa.

Luotettavuus

Tukikohta ry toimii sovittujen periaatteiden mukaisesti ja on luotettava yhteistyökumppani. Järjestön palveluissa voi asioida luottamuksellisesti.

Avoimet ovet

Avoimet ovet on kynnyksetön kohtaamispaikka, joka tarjoaa palveluita sekä tukitoimia päihteitä käyttäville ihmisille. Avoimien ovien toimintaa järjestetään kaksi kertaa viikossa. Avoimissa ovissa asiakkaalla on mahdollisuus pysähtyä, tulla kuulluksi, kysyä neuvoa sekä saada ammatillista apua ja vertaistukea. Toiminta on haittoja vähentävää ja osallisuutta edistävää, eikä asiakkaalta edellytetä päihteettömyyttä tai toimintaan sitoutumista. Asiakkaille järjestetään työpaja- ja vapaa-ajantoimintoja Avoimien ovien yhteydessä.

Avoimien ovien toiminnan rahoitus koostui vuonna 2016 RAY:n kohdennetusta toiminta-avustuksesta sekä Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden myöntämästä järjestöavustuksesta.

Tavoitteet ja työskentelyn keinot

Kynnyksettömän kohtaamispaikkatoiminnan pää tavoitteena on tukea ja vahvistaa heikoimmassa asemassa olevien päihteitä käyttävien ihmisten palveluita, vähentää päihdehaittoja sekä edistää päihteitä käyttä-

vien osallisuutta. Avoimissa ovissa pyritään tarttumaan mahdollisimman nopeasti asiakkaan esille tuomiin haasteisiin. Asiakkaalla on mahdollisuus saada apua ja tukea ammattilaisilta, vertaisilta ja kokemusasiantuntijoilta.

Asiakasruokailu on oleellinen osa Avoimien ovien toimintaa. Osa asiakkaista tutustuu toimintaan pikkuhiljaa, käyden ensin vain ruokailemassa. Vähitellen moni heistä kiinnittyy Avoimien ovien toimintaan ja tulee osaksi yhteisöä. Asiakkaat saavat vapaa-ajantoimintojen ja työpajojen kautta onnistumisen kokemuksia, vertaistukea ja vaihtoehtoista tekemistä päihteiden käytön tilalle. Avoimien ovien tavoitteena eivät ole suuret asiakasmäärät, vaan asiakkaan aito kohtaaminen ja arjen vahvistuminen.

Avoimien ovien asiakastyöstä vastasi vuonna 2016 kaksi palveluohjaajaa. Järjestön muut työntekijät työskentelivät Avoimissa ovissa tarpeen mukaan siten, että paikalla oli aina vähintään neljä työntekijää. Järjestön kuntouttavassa työtoiminnassa ollut kuntoutuja ja työkokeiluissa ollut henkilö toimivat lisäapuna henkilökunnalle sekä kokemusasiantuntijana asiakkaille. Lisäksi

” Minusta tämä riittää, keskustelu ja asioissa auttaminen.

Avoimissa ovissa käytettiin vartiointiliikkeen palvelua. Vartija oli paikalla Avoimien ovien ajan takaamassa asiakkaiden ja henkilökunnan turvallisuutta.

Asiakasprosessin tavoitteet:

- kohdatuksi tuleminen
- osallisuus
- onnistumisen kokemukset
- tunne tarpeellisuudesta
- hetkellinen irtautuminen päihdemaailmasta
- fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten haittojen väheneminen
- vertaistuki
- yhteisöllisyys
- mielekäs tekeminen

Toiminta vuonna 2016

Avoimet ovet -kohtaamispaikka oli osan kevätkautta avoinna kerran viikossa neljän tunnin ajan ja syyskuusta alkaen kaksi kertaa viikossa yhteensä kahdeksan tunnin ajan. Kohtaamispaikassa oli vuonna 2016 yhteensä 1483 asiakaskäyntiä. Uusia asiakkaita tavoitettiin arviolta 180, joista miehiä oli 127 ja naisia 53. Asiakaskäyntien määrät laskivat toimitilan muutosta ja remontista johtuen edellisvuoteen verrattuna 105 henkilöllä. Kohtaamispaikka oli suljettuna 1,5 kuukautta, kunnes pääsi vihdoin toukokuussa aloittamaan uusissa tiloissa osoitteessa Mäkelänkatu 4A.

” Käyn yhteisökokouksissa. Kehitän ja vaikutan.

Avoimissa ovissa vieraili vuoden 2016 aikana yhteensä 166 eri opiskelijaa sekä sosiaali- ja terveystalouden toimijaa. Uusien tilojen tupaantuliaisiin osallistui 100 yhteisöryhmää. Lisäksi infoja toteutettiin 12 eri toimijalle.

Kevätkaudella 2016 päivitettyjen turvallisuusmääräysten mukaisesti asiakastilassa sai olla samanaikaisesti enintään 25 asiakasta. Aukioloajan ensimmäisellä tunnilla kävijät eivät enää joutuneet jonottamaan sisäänkäyntiä. Avoimien ovien tavoitteet toteutuivat kynnykseltömästä kohtaamispaikasta ja asiakkaiden yksilöllisestä kohtaamisesta.

Avoimien ovien henkilökunta osallistui turvallisuuskoulutukseen sekä EA-1 ja EA-2 ensiapukoulutukseen. Avoimien ovien uudet toimitilat mahdollistivat kohtaamispaikan toiminnan lisäämisen kahteen kertaan viikossa. Asiakaskäynnit olivat kevätkaudella melko pieniä. Syyskaudella asiakasmäärät lähtivät nousuun.

Avoimissa ovissa pidettiin vuoden aikana muutamia toimintapäiviä. Kesällä järjestettiin retki Suomenlinnaan sekä pelattiin Mөлkyä läheisessä puistossa. Sosionomiopiskelijat järjestivät asiakkaille joulukorttipajan. Veteraaneja muistettiin askartelemalla ja lähettämällä heille joulukortteja. Lisäksi kevät- ja syyskauden aikana toteutettiin kokkikurssi, jonka osallistujamäärä oli vähäinen.

Avoimien ovien kehittämistarpeena tuotiin esille vapaa-ajan toimintojen lisääminen Avoimien ovien aikana. Avoimien ovien aikana kokeiltiin mm. bingoa ja tietokil-

pailuja, mutta haasteena oli se, että pelaamisesta kiinnostuneita asiakkaita oli harvemmin paikalla riittävästi samaan aikaan. Uutena toimintamuotona toteutettiin toukokuusta alkaen kerran kuussa pidettävä yhteisökokous. Yhteisökokouksissa laadittiin kokouksen sekä kohtaamispaikan säännöt, päätettiin vapaa-ajantoimintoista sekä ruokalistasta ja suunniteltiin asiakastilan maalaus. Uuden toimitilan nimiehdotuksista pidettiin äänestys ja äänestyksen tuloksena toimitilan nimeksi valittiin Risteys.

Avoimien ovien asiakaskunnalla oli mahdollisuus osallistua Kurvin järjestötoimijaverkoston järjestämään ja Suomen Lumpeen toteuttamaan kaksipäiväiseen CHEP-infoon. CHEP-info antoi tietoa C-hepatiitista sekä sen hoidosta. Lisäksi STREET- hankkeen jalkautuneet työntekijät antoivat kohtaamispaikan asiakkaille mahdollisuuden anonymisti tapahtuvaan C-hepatiitin ja HIV:n pikatestaukseen sekä terveysneuvontaa veren välityksellä tarttuvista taudeista. Avoimissa ovissa tavoitettiin pikatestaukseen ihmisiä, joita hankkeen työntekijät eivät olleet kohdanneet muissa päiväkeskuksissa tai kadulla. Testaustoiminnan järjestivät A-klinikkasäätiö ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Asiakaspalautteiden mukaan asiakkaat olivat tyytyväisiä Avoimien ovien toimintaan ja kokivat toiminnan erittäin tarpeelliseksi. Asiakkaat kokivat tullessaan hyväksytyksi juuri sellaisena kuin ovat. Asiakkaat pitivät suuressa arvossa mahdollisuutta keskustella työntekijöiden kanssa. Lisäksi yhteisökokousten kautta asiakkaat kokivat osallisuuden, yhteisöllisyyden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien lisääntyneen.

Avoimissa ovissa tutustumiskäynnillä olleet eri toimijat pitivät kohtaamispaikkaa erittäin tarpeellisena ja suuressa arvossa. Lisäksi henkilökunta sai erittäin po-

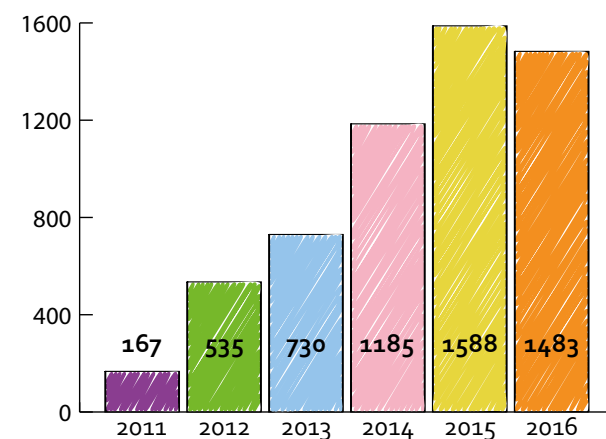
sitiivista palautetta kohtaamispaikan asiakkaiden tasa-arvoisesta kohtaamisesta.

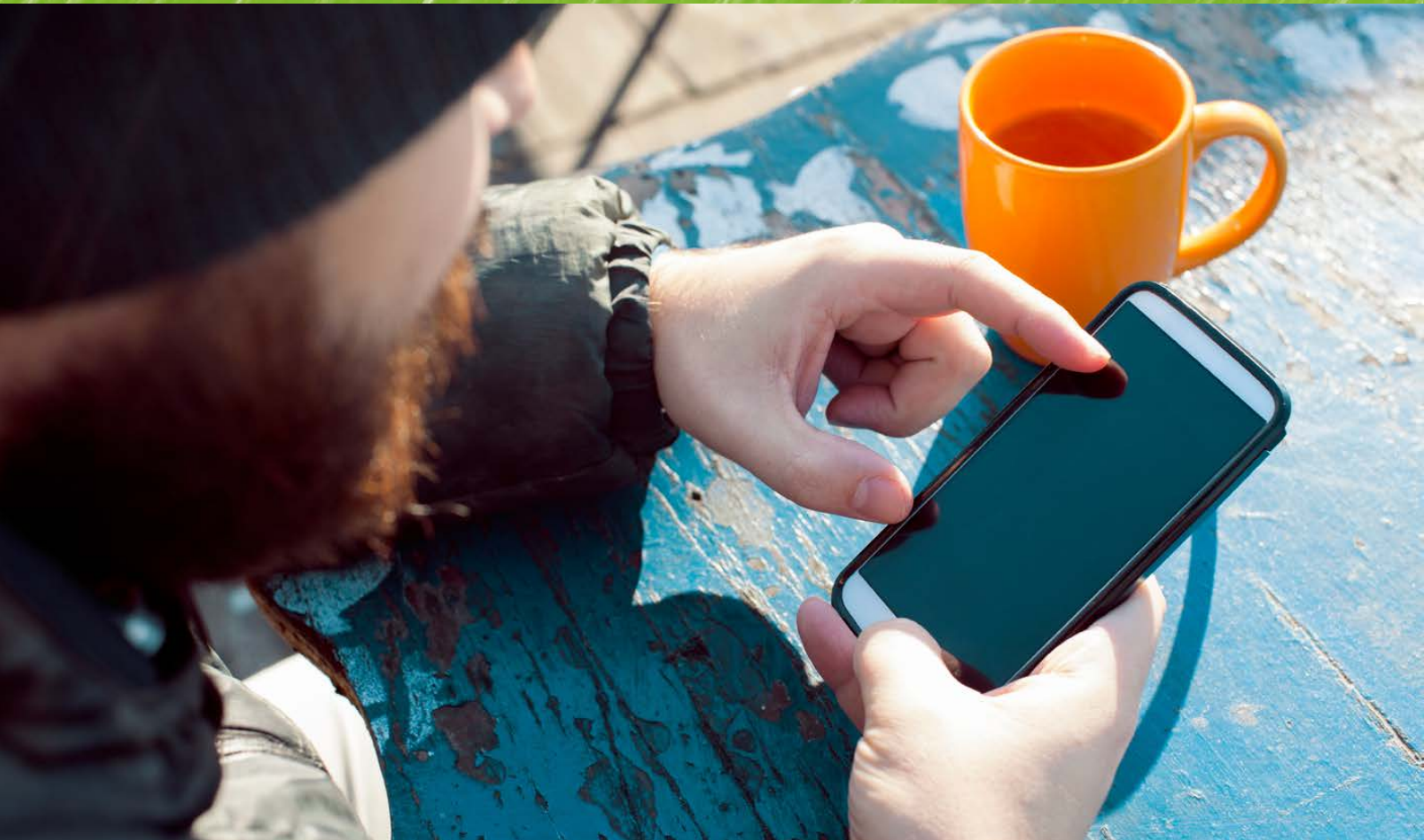
Pohdintaa

Avoimissa ovissa onnistuttiin hyvin uusien asiakkaiden tavoittamisessa ja asiakasmäärät nousivat syyskaudella 2016. Asiakasmäärät viittaavat siihen, että toiminta vastaa kohderyhmän tarpeita ja kävijät hakeutuvat siksi Avoimiin oviin. Asiakaskunnan palautteista nousseisiin kehittämistarpeisiin pystyttiin vastaamaan. Aikaisemmissa palautteissa toivottiin Avoimien ovien päivien lisäämistä sekä isompia tiloja toiminnan toteuttamiseen.

Haasteena asiakastyössä koettiin edelleen asiakkaiden muuntohuumeiden ja päihteiden sekakäyttö sekä lisääntyneet mielenterveysongelmat, kasvavat asiakasmäärät, eri asiakasseurantojen tietojen keruu Avoimien ovien aikana sekä vertaistoiminnan kehittäminen ja sen selkeyttäminen.

Kohtaamispaikan asiakaskäynnit vuosina 2011–2016

Palveluohjaus

Palveluohjaus on tarkoitettu päihteitä käyttävälle asiakkaalle, joka tarvitsee tukea asioiden hoitoon esimerkiksi viranomaistapaamisiin liittyen. Palveluohjaus on työmuoto, jossa palveluohjaaja on asiakkaan tukena asioiden hoidossa ja elämäntilanteen jäsentämisessä. Kyseessä on prosessi, joka lähtee asiakkaan lähtökohdista ja tarpeista käsin. Asiakkaan kokonaisvaltainen kohtaaminen on palveluohjauksen perusta. Palveluohjaus toteutuu asiakkaan arjessa ja tähtää aina asiakkaan elämänlaadun ja toimintakyvyn vahvistumiseen.

Palveluohjaustoiminnan rahoitus koostui vuonna 2016 RAY:n avustuksesta sekä Helsingin kaupungin Sosiaali- ja terveysviraston myöntämästä järjestöavustuksesta.

Tavoitteet ja työskentelyn keinot

Palveluohjauksen tavoitteena on asiakkaan elämänhallinnan ja toimintakyvyn koheneminen. Palveluohjaaja auttaa löytämään asiakkaalle parhaiten soveltuvat palvelut ja tarvittaessa hän tukee asiakasta tämän muutostoiveissa. Palveluohjaus muodostuu asiakkaan ja työntekijän kohtaamisista ja asioinneista. Palveluohjaaja lähtee tarvittaessa mukaan viranomaistapaamisiin. Halutessaan asiakas saa tietoa ja tukea esimerkiksi hoitoon hakeutumisesta.

Palveluohjauksessa asiakkaan elämäntilannetta sekä avun ja tuen tarvetta lähdetään kartoittamaan ja asiakkaan esille tuomiin ongelmiin tartutaan mahdollisimman nopeasti. Luottamuksellinen asiakassuhde muotoutuu vähitellen kohtaamisten kautta.

Palveluohjauksessa ihminen kohdataan kokonaisvaltaisesti ilman kiirettä. Jokaisen asiakkaan palveluohjauspolku on erilainen: toisilla se koostuu tiivistä tapaamisista ja asioinneista, kun taas osalle riittävät tapaamiset harvemmin. Elämäntilanteen selkiytyttyä moni tarvitsee vielä vahvistusta omalle toiminnalleen tukipuheluiden muodossa. Järjestössä toimitaan aktiivisesti palveluohjaustyömuodon levittämiseksi ja juurruttamiseksi osaksi julkisen, kolmannen ja yksityisen sektorin työtä.

Asiakasprosessin tavoitteet:

- toimintakyvyn vahvistuminen
- elämänlaadun paraneminen
- itsenäisyyden vahvistuminen
- osallisuus
- voimaantuminen
- haittojen väheneminen
- yhteiskuntaan integroituminen

Toiminta vuonna 2016

Palveluohjauksessa oli vuonna 2016 yhteensä 74 asiakasta, joista naisia oli 35 ja miehiä 39. Naisten osuus palveluohjauksessa on kasvanut viime vuosien aikana. Asiakkaan ja palveluohjaajan välisiä tapaamisia oli 242 ja palveluohjauskäyntejä eri paikoissa 66. Näiden lisäksi puheluita ja viestejä asiakkaille oli yhteensä 1252 kappaletta. Suurin osa palveluohjausasiakkaista tarvitsi tukea elämäntilanteensa prosessoimisessa, eri kaavakkeiden ja hakemusten laadinnassa, päihdehoitopalveluihin ja asumiseen liittyvissä asioissa sekä siirtymisessä kuntouttavien päihdepalveluiden piiriin, jopa työelämään. Osa asiakkaista tarvitsi tukea päihteiden käytön lopettamisen jälkeen. Palveluohjauksessa painottui selkeästi asiakkaiden oman elämäntilanteen prosessoinnin ja muutoksen tarve.

Palveluohjaustapaamisia toteutetaan myös asiakkaan omissa elinympäristöissä. Usein kynnys tulla tapaamaan ohjaajaa asiakastilaan on liian suuri. Lisäksi joillakin asiakkaista ei ole voimassa olevaa matkakorttia. Tämä työmuoto madaltaa kynnystä hakea tarvitsemaansa tukea ja apua asioiden hoitamiseen.

Osaltaan pitkäjänteisen avun ja tuen tuloksena moni palveluohjauksessa ollut asiakas on kuntoutunut, siirtynyt Tukikohta ry:n muihin palveluihin tai muiden toimijoiden palveluiden piiriin. Palveluohjaajilla oli useita kertaluonteisia palveluohjaustapaamisia, joissa asiakkaita autettiin eri hakemusten laatimisessa sekä päätösten tulkinnaissa.

” Tarvitsin tukea raittiuteen palaamisessa. Pääsin kipukohtien yli. Tulin kuulluksi.

Palveluohjausasiakkaat osallistuivat eri tapahtumiin ja olivat palveluohjaajan apuna niiden järjestämisessä. Kokemusasiantuntijat toimivat suurena lisätukena asiakastapaamisissa. Kokemusasiantuntija, jolla on samankaltaisia kokemuksia, tuo toivoa haasteellisessa elämäntilanteessa elävälle asiakkaalle. Yhteiset kokemukset lisäävät keskinäistä ymmärrystä.

Naisten osuus palveluohjauksessa kasvoi. Haasteita palveluohjaukseen toivat asiakkaat, jotka olivat lopettaneet päihteiden käytön osin palveluohjauksen tuella. He tarvitsivat ajoittain useita tukitapaamisia retkahduksen estämiseksi ja eri kriisitilanteissa. Tämä asiakasryhmä olisi tarvinnut pidempiä päihdehoito- ja kuntoutusjaksoja saadakseen työvälineitä päihdeettömyyteen ja selvittääkseen arjen tuomista suurista haasteista.

Palveluohjauksen piiriin ohjattiin asiakkaita eri yhteistyöverkostoista. Suurin osa asiakkaista tuli palveluohjaukseen kavereiden ohjaamana. Asiakkailta saatujen palautteiden mukaan he kokivat tullessa kohdatuiksi ja olivat saaneet tarvitsemansa avun ja tuen palveluohjauksen kautta.

Palveluohjaajat pitivät infoja palveluohjauksesta työmuotona sekä järjestön muusta toiminnasta muun muassa sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille sekä muille toimijoille. Verkostotyötä toteutettiin Kurvin alueen sosiaali-, terveys- ja vertaistoimijajärjestöjen Kujatonverkostossa. Kallio Kukkii tapahtuman teemana oli ”Antaa kaikkien kukkien kukkia”. Tapahtumaan osallistujille ojennettiin neilikat sekä heille tarjottiin tietoa Kur-

” Olen ollut tyytyväinen saamaani tukeen ja saanut valoa tulevaisuuden näkymään ja apua jaksamiseen.

vin alueen eri järjestötoimijoista. Asunnottomien yön tapahtuman puitteissa palveluohjaajat yöpyivät Dalapénpuistossa vartioiden ja turvaten nukkuvien unta. Lisäksi palveluohjaajat olivat suunnittelemassa tammi-kuussa 2017 alkavaa päihdetyön ammattitutkintoa, joka on suunnattu ammatillisille ja kokemusasiantuntijoille.

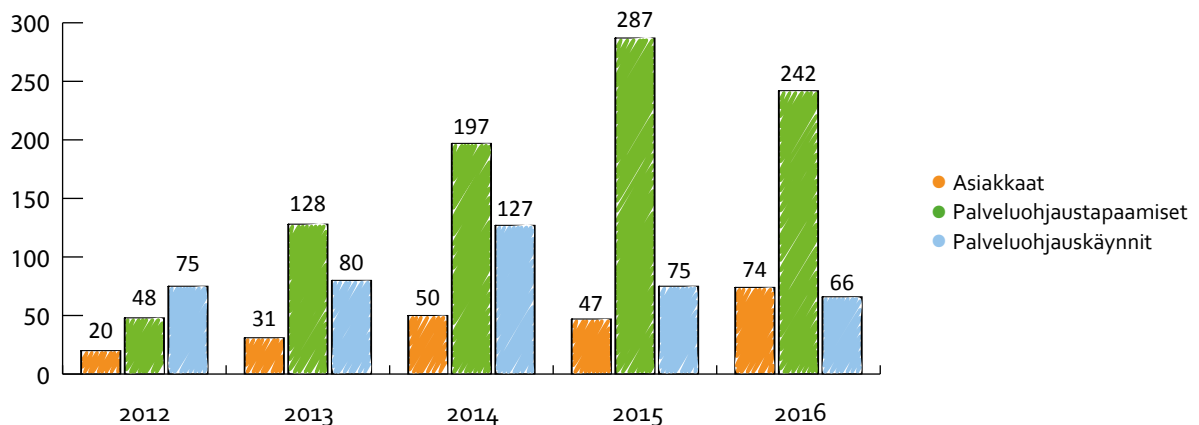
Pohdintaa

Palveluohjauksellisella työotteella on suuri vaikutus päih-teitä käyttävän asiakkaan elämänlaadun ja -hallinnan paranemiseen. Palveluohjauksessa on onnistuttu erityisen hyvin tavoittamaan uusia asiakkaita. Haasteena asiakastyössä koettiin palveluohjauksen tuntiresurssien väheneminen Avoimien ovien toisen päivän vuoksi. Ajoit-tain palveluohjauksen asiakasmäärät olivat liian suuret. Toisinaan asiakkaat ovat joutuneet odottamaan jopa pari viikkoa päästäkseen tapaamaan palveluohjaajaa.

Palveluohjauksessa naisten osuus on kasvanut. Päih-teitä käyttävien naisten lisääntynyt palveluohjaustarve näkyy myös THL:n 2014 julkaisemassa päihdetapaus-laskennassa. Päihdelaskennan mukaan nuorten naisten päihdeidenkäyttö on lisääntynyt paljon. Sekakäyttö on erittäin runsasta alle 30-vuotiailla naisilla.

Avohoito on nykyisin päihdehoidon normi ja pitkistä laitospäästökäytöksistä on pääosin luovuttu. Hoitajak-sot ovat myös lyhentyneet avohoidon puolella. Tämä aiheuttaa sen, ettei osalla asiakkaista ole riittävästi työ-välineitä pysyäksään päihteettöminä. Korvaushoidon asiakkaat eivät välttämättä uskalla olla hoitopaikassa avoimia ja rehellisiä omasta päihdeiden käytöstään sank-tioiden pelossa. Jopa kolmen viikon odottelu vieroitus-hoitoon turhauttaa asiakasta ja motivaatio päihdehoi-toon voi laskea.

Päih-teitä käyttävien asiakkaiden palveluohjaus vuosina 2012–2016

Elämäntaitoryhmä

Elämäntaitoryhmät ovat toimineet järjestön perustamisesta saakka jo 17 vuoden ajan. Elämäntaitoryhmä on päihteitä käyttävien täysi-ikäisten asiakkaiden ryhmätoimintaa ja sen tarkoituksena on tukea asiakkaan toimintakykyä, vahvistaa sosiaalisia valmiuksia ja edistää kuntoutumista. Olennaista elämäntaitoryhmätoiminnassa on herättää asiakkaassa halu muutosprosessiin ja kiinnostus itsensä hoitamiseen. Ryhmätoiminta perustuu haittojen vähentämisen ideologiaan, psykososiaaliseen kuntoutukseen, ryhmässä oppimiseen sekä vertaistukeen.

Elämäntaitoryhmätoimintaa rahoitti vuonna 2016 RAY kohdennetulla toiminta-avustuksella (Ak2) ja Vantaan kaupunki pienimuotoisella avustuksella.

Tavoitteet ja työskentelyn keinot

Elämäntaitoryhmässä pyritään avaamaan uusia mahdollisuuksia asiakkaan elämässä ja etsimään päihdekulttuurille vaihtoehtoisia toimintatapoja. Tavoitteena on asiakkaan elämänlaadun ja hyvinvoinnin parantuminen, voimavarojen ja itsetuntemuksen lisääntyminen, vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaitojen kehittyminen ja toimintakyvyn vahvistuminen. Ryhmäläiset pyritään sitouttamaan kokonaisvaltaisesti vertaistuelliseen ryh-

mäprosessiin, jota ohjaa sosiaali- ja terveysalan koulutuksen saanut työpari. Lisäksi syksystä 2016 lähtien Elämäntaitoryhmän henkilövahvuudessa on ollut mukana RAY:n Paikka auki -avustusohjelman avulla palkattu nuori päihdekuntoutaja.

Ryhmätoiminta sisältää joka viikkoiset ryhmäistunnot ja vapaa-ajan toiminnot, neljä leiriä ja kaksi työpajaa vuoden aikana. Ryhmä toimii non stop -periaatteella ja asiakkuus voi kestää enintään yhden vuoden.

Asiakasprosessin tavoitteet:

- arjen hallinnan paraneminen
- itsetunnon koheneminen
- psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lisääntyminen
- ihmissuhteiden paraneminen
- päihdekeskeisen ajattelun muuttuminen
- uusien menetelmien löytäminen tunteiden käsittelyyn
- kiinnostus itsestä huolta pitämiseen lisääntyy
- vastuun ottaminen omista valinnoista
- suonensisäisen huumeidenkäytön väheneminen/loppuminen
- tarpeenmukaisten palveluiden/jatkokuntoutuksen piiriin pääseminen (esim. korvaushoito)

Jokaisella asiakkaalla on myös itse asetettuja, yksilöllisiä tavoitteita, joita voivat olla esimerkiksi ryhmätoimintaan sitoutuminen, asuntoasioiden kuntoon saaminen, oheiskäytöstä eroon pyrkiminen, sekakäytön vähentäminen, työelämään siirtyminen tai vaikkapa mielekkään harrastuksen löytäminen. Asiakasta tuetaan Elämäntaitoryhmässä tämän itse itselleen asettamien tavoitteiden toteuttamisessa.

Elämäntaitoryhmässä kohdataan jokainen ryhmäläinen yksilöllisesti. Ryhmäprosessi alkaa elämäntilanteen kartoituksella, minkä tarkoituksena on löytää ihmisen elämässä olevat positiiviset ja haasteelliset tekijät. Ryhmässä mietitään yhdessä, miten vahvistaa positiivisia asioita ja toisaalta vähentää elämäntilannetta heikentäviä tekijöitä. Näitä henkilökohtaisia tavoitteita seurataan koko ryhmäprosessin ajan ja niihin palataan säännöllisesti, esimerkiksi yksilökeskusteluilla, jolloin niitä voidaan tarvittaessa muuttaa.

Toiminta vuonna 2016

Vuonna 2016 elämäntaitoryhmäistuntoja oli kevät- ja syyskaudella yhteensä 41. Vapaa-ajan toimintoja oli vuoden aikana yhteensä 40 kertaa. Ryhmäläisille järjestettiin vuoden aikana kaksi neljän kerran kokkikurssia Helsingin työväenopistolla sekä 4 leiriä. Leirien kesto vaihteli kahdesta kolmeen päivään.

Elämäntaitoryhmän toiminnasta kiinnostuneita henkilöitä vuonna 2016 oli yhteensä 32, joista miehiä oli 20

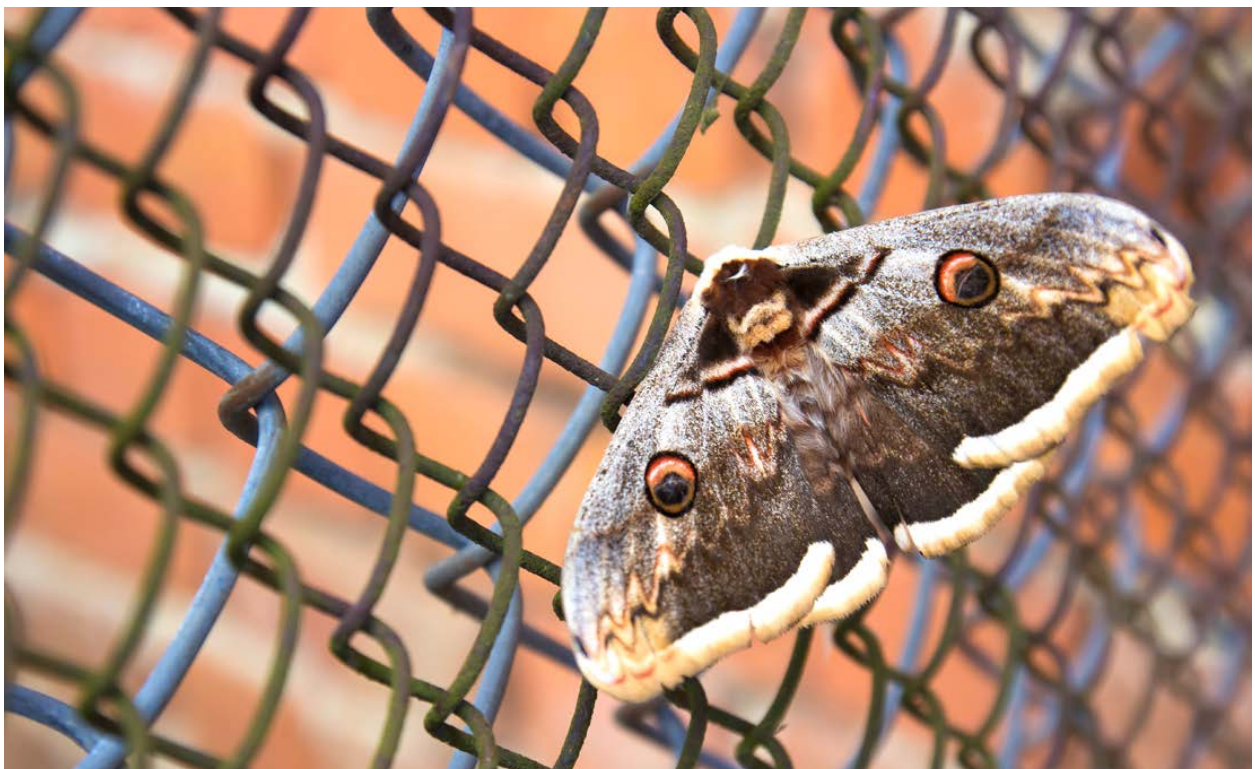
ja naisia 12. Näistä henkilöistä ryhmätoimintaan sitou-tui vuoden aikana yhteensä 17 ja he olivat iältään 22-52 vuotta. Ryhmässä muutamia kertoja käyneitä henkilöitä oli 5. Elämäntaitoryhmän ohjaajat kohtasivat elämäntaitoryhmätoiminnan puitteissa vuonna 2016 yhteensä 632 kertaa asiakasta sisältäen kasvokkaisen vuorovaikutuksen, puhelut ja viestit. Asiakkaat ohjautuivat Elämäntaitoryhmään mm. ryhmän jäsenen toimesta, itse hakeutumalla sekä järjestön Avoimien ovien kohtaamispaikan kautta. Lähes kaikki toimintaan osallistuneet asiakkaat olivat helsinkiläisiä.

Elämäntaitoryhmässä säännöllisesti käyvistä asiakkaista 13 oli korvaushoidossa, heistä 6 suboxonessa ja 7 metadonissa. Heillä oli myös säännöllistä muiden päihteiden, alkoholin ja huumeiden käyttöä ja heillä esiintyi

runsaasti myös erilaisia terveydellisiä ongelmia sekä mielenterveyden häiriöitä. Lähes kaikilla oli lisäksi C-hepatiitti. Kaikilla ryhmäläisillä oli joko tukiasunto tai vuokra-asunto ja he elivät pääsääntöisesti toimeentulotuella. Monilla oli jotakin ammatillista koulutusta, mutta osalla oli peruskoulu tai ammattikoulu jäänyt kesken.

Vuonna 2016 suurella osalla ryhmäläisistä päih-teidenkäyttö väheni selkeästi ja osalla se loppui kokonaan. Tästä voidaan päätellä, että ryhmätoiminnalla on ollut positiivinen vaikutus ryhmäläisten elämään ja he ovat saaneet hyvän pohjan siirtyä eteenpäin kuntoutusprosessissaan. Elämäntaitoryhmän päätyttyä osa asiakkaista siirtyi järjestön muihin palveluihin mm.

” Elämäntaitoryhmä on ollut todella tärkeä elämässäni aina ja olen saanut suurimman avun täältä.

palveluohjaukseen ja Avoimiin oviin. Kaksi ryhmäläistä siirtyi järjestön Jälkipolku-päihdekuntoutusohjelmaan ja yksi aloitti ammattikorkeakouluopinnot. Lisäksi kaksi vuonna 2016 Elämäntaitoryhmän lopettanutta asiakasta aloitti vuoden 2017 helmikuussa OK-kurssilla, joka on opioidikorvaushoidossa oleville henkilöille tarkoitettu osallisuutta ja työelämävalmiuksia vahvistavaa kurssi-toimintaa.

Yhteistyö Vantaan Huumehoitoklinikan ja terveys- ja sosiaalineuvonta Vinkkarin kanssa jatkui vuonna 2016. Elämäntaitoryhmän ohjaajat osallistuivat H-klinikan korvaushoidossa oleville asiakkaille tarkoitettuun päivätoimintaan ja Alku-ryhmään. Päivätoiminnan yhteydessä Elämäntaitoryhmän ohjaajat ja asiakkaat suunnittelivat sosiaalisen kuntoutuksen sisältöä. Sosiaalista kuntoutusta järjestettiin H-klinikan asiakkaille kaksi kertaa sekä Vinkkarin asiakkaille kerran vuoden aikana. Vantaalaiset asiakkaat ja työntekijät kokivat yhteistyön tarpeelliseksi ja arkea tukevaksi toiminnaksi. Lisäksi yhteistyötä tehtiin eri oppilaitosten kanssa ja Elämäntaitoryhmässä oli keväällä harjoittelija Stadin ammattiopistosta 7 viikon ajan.

” Ryhmä on aivan mahtavaa vaihtelua vankilan harmaaseen arkeen. Viikon kohokohta. Olette hienoja ihmisiä. Kiitos.

Elämäntaitoryhmää pilotoitiin keväällä 2016 Vantaan vankilassa, josta oli tullut ryhmän ohjaajille pyyntö saada Elämäntaitoryhmän kaltaista toimintaa osastolle. Tarkoituksena oli viedä ryhmätoimintaa vankilaan ja soveltaa elämäntaitoryhmätyömallin menetelmiä vankilaympäristössä. Elämäntaitoryhmän ohjaajat pitivät Vantaan vankilassa ryhmää 8 kertaa, jonka jälkeen järjestettiin vielä arviointitapaaminen. Ryhmään osallistui 7 vankia ja läsnä olivat vuorotellen myös vankilan erityisohjaajat. Kukin ryhmätapaaminen kesti taukoineen 4 tuntia ja se sisälsi yksilö- ja ryhmätyöskentelyä, keskustelua sekä erilaisia kirjallisia- ja toiminnallisia harjoitteita. Ryhmässä käsiteltiin erilaisia teemoja, mm. minäkuvaa, päihteitä, elämänhallintaa, tunteita, asumista, ihmissuhteita, unelmia ja tulevaisuutta.

Vankilan henkilökunnan mukaan ryhmä vastasi osaston tarpeeseen. Positiivisella ja motivoivalla ohjauksella ohjaajat saivat vangit pohtimaan elämän eri osa-alueita ja niiden hallintaa. Ryhmällä oli myös vaikutusta osaston vankien keskinäisen ryhmähengen heräämiseen. Elämäntaitoryhmä koettiin sopivaksi kyseiselle osastolle ja

pilotissa mukana olleet vankilan työntekijät ovat jatkaneet ryhmää samalla idealla.

Pilotti onnistui erinomaisesti ja ryhmäläiset kokivat hyötynsä toimintaan osallistumisesta. Vantaan vankilassa järjestettyyn Elämäntaitoryhmään osallistuneet asiakkaat kokivat oppineensa ryhmän aikana esimerkiksi itsetutkiskelua, toisen kunnolla kuuntelemista, ryhmässä toimimista, puhumaan itsestään ja ryhmä on vahvistanut halua normaaliin elämään.

Pohdintaa

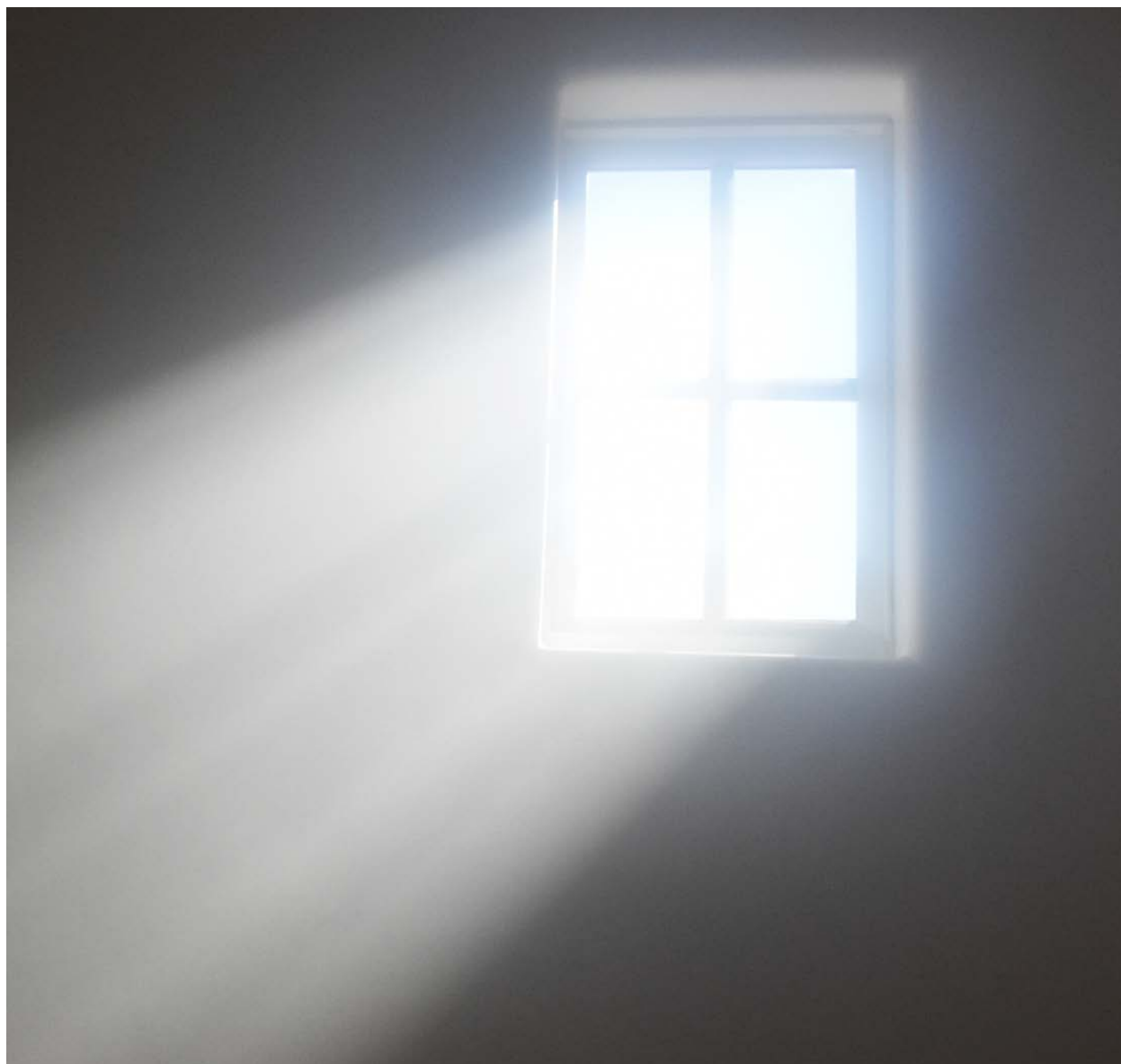
Elämäntaitoryhmä on tärkeä osa järjestön palvelukonaisuutta ja herättää kiinnostusta myös muualla. Ryhmän avulla järjestö tavoittaa vaikeassa elämäntilanteessa olevia asiakkaita, joilla on vielä aktiivista päih-

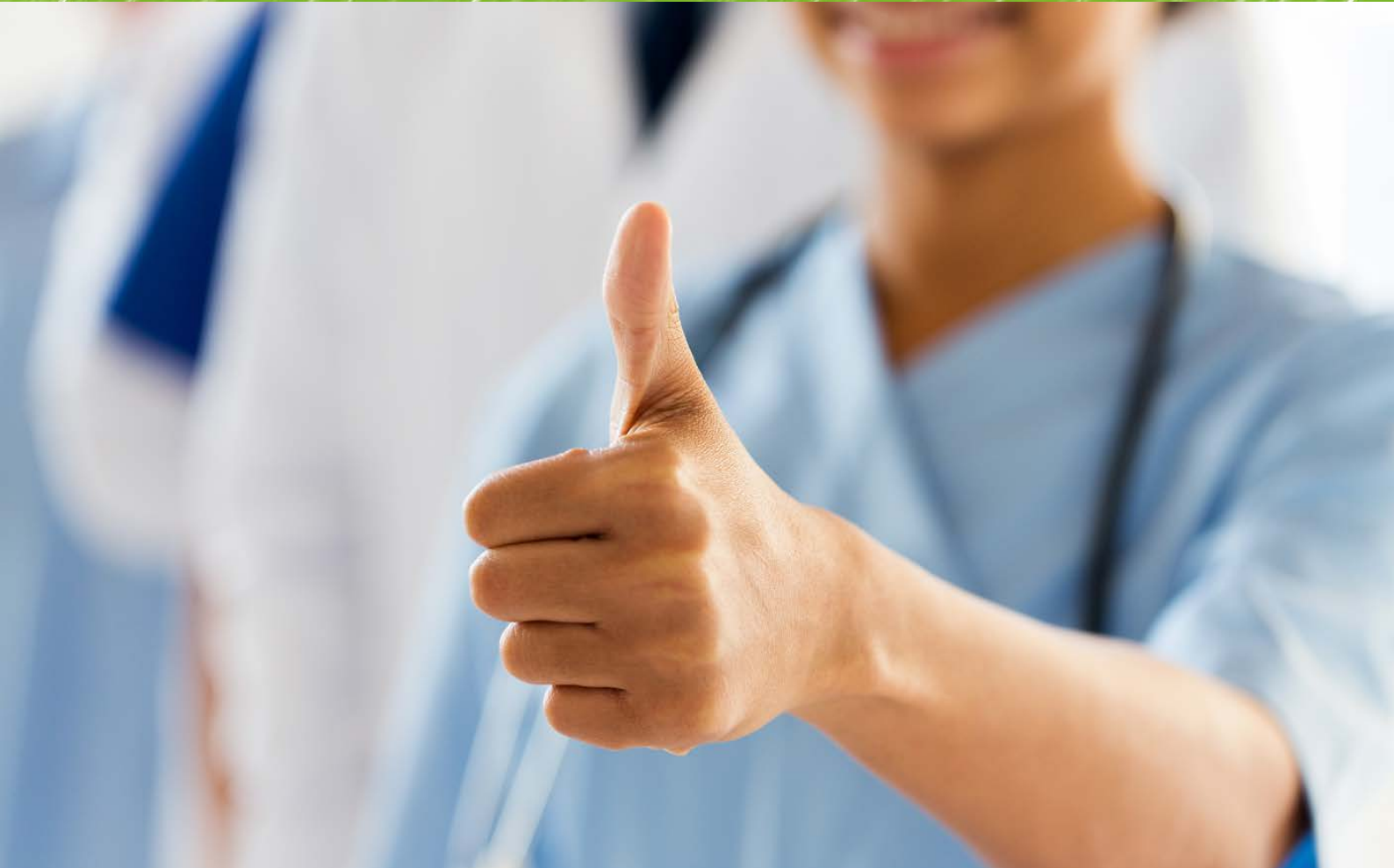
teiden käyttöä. Ryhmäprosessi mahdollistaa ryhmässä olon, arjen- ja elämänhallinnan taitojen harjoittelun ja toimintakyvyn vahvistamisen silloinkin, kun asiakas ei vielä itse ole valmis isompaan elämänmuutokseen kuten luopumaan päihteiden käytöstä.

Elämäntaitoryhmä tarjoaa paikan pienten arjen muutosten tekemiseen, sosiaalisten valmiuksien kehittymiseen ja voimavarojen etsimiseen ryhmän ja ohjaajien tuella. Tavoitteellisen työskentelyn ja onnistumiskokemusten kautta voi

avautua myös mahdollisuus isompaan muutokseen, kun asiakkaan elämäntilanne kohenee ja motivaatio pitää parempaa huolta itsestä vahvistuu. Elämäntaitoryhmä on siis haittoja vähentävää ryhmätoimintaa, jolla on merkitystä myös kuntouttavana ja korjaavana päihdetyönä.

” Jotain tekemistä selväpäistä siis, ku en ole täältäpäin niin en tunne ketää selväpäisiä ihmisiä, paitsi täältä ryhmästä. Kun oli jotain tekemistä aina ma ja to niin en voinu sekoilla.

Satu-projekti

Satu-projektissa kehitetään päihteitä käyttävien ja psyykkisesti oireilevien asiakkaiden sairaalahoidon rinnalle motivoivaa palveluohjaus- ja tukitoimintaa. Projektia rahoittaa RAY (vuodesta 2017 alkaen STEA) ja se toteutetaan yhteistyössä Haartmanin ja Malmin sairaaloiden kanssa vuosina 2014–2017.

Tavoitteet ja työskentelyn keinot

Projektin tavoitteena on tukea päihteitä käyttäviä ja psyykkisesti oireilevia sekä heidän läheisiään. Palveluohjaus tarjoaa asiakkaalle jatkumoa siten, että somaattisen sairaalahoidon tai päivystysjakson päätyttyä asiakas voi saada apua ja tukea esimerkiksi jatkohoitoon tai muihin palveluihin hakeutumisessa. Projektin työntekijät jalkautuvat ja voivat esimerkiksi saattaa asiakkaan sovittuihin palveluihin asiakkaan kotiuduttua. Asiakkaalle syntyy parempi mahdollisuus kohdata arjen haasteita ja saada tarvitsemaansa tukea sekä palveluja.

Toiminta perustuu kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, motivoivaan palveluohjaukseen ja osittain etisivään työotteeseen, jossa painotetaan luottamuksen herättämisen tärkeyttä. Ajatuksena on, että sairaalajakso on hyvä hetki tavoittaa asiakas ja motivoida häntä

muutokseen. Asiakasta aktivoidaan ja tuetaan omien asioiden hoidossa sekä oman elämäntilanteen haltuun ottamisessa.

Asiakasprosessin tavoitteet:

- oman tilanteen tunnistaminen ja elämäntilanteen selkiytyminen
- itseluottamuksen vahvistuminen ja parempi luottamus omiin kykyihin
- vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaitojen koheneminen
- elämänlaadun paraneminen, toimintakyvyn ja itsenäisen elämän vahvistuminen
- tarpeenmukaisten palveluiden piiriin pääseminen
- läheisten huolen väheneminen ja tuen piiriin pääseminen

Toiminnassa korostuu yhteistyö projektin työntekijöiden ja potilasta hoitavan osaston välillä. Tiivis yhteistyö poistaa työn päällekkäisyyttä ja selkeyttää työnjakoa. Projektin työntekijät eivät käytä potilastietojärjestelmää, mutta ovat tuomassa sairaalan henkilökunnalle tärkeää lisätietoa potilaan tilanteesta. Samalla varmis-

tetaan, että asiakas saa tarvitsemansa tuen ja palvelut myös sairaalajakson jälkeisessä arjessa. Sairaaloiden päihde- ja sosiaalityöntekijät ovat vahvasti mukana projektin toteuttamisessa ja toimintatavan kehittämisessä.

Projektissa toimi vuonna 2016 kaksi työntekijää, projektivastaava ja projektityöntekijä, jotka molemmat osallistuivat palveluohjauksen tekemiseen. Työntekijöillä on laaja-alaista kokemusta sosiaali- että terveysalalta niin yksityiseltä kuin julkiseltakin sektorilta.

Toiminta vuonna 2016

Vuosi 2016 oli Satu -projektissa aktiivisen jalkauttamisen ja rutiinien luomisen aikaa. Sekä Haartmanin että Malmin sairaaloissa käytiin tasaisesti. Vuoden aikana Malmin sairaalassa käytiin 107 päivänä ja Haartmanissa 97 päivänä. Asiakasmäärät kasvoivat vuoden aikana edelliseen vuoteen verrattuna huomattavasti. Tämä kertoo siitä, että projekti tunnetaan sairaaloissa nyt paremmin ja sitä osataan hyödyntää enemmän. Vuoden aikana huomattiin, etteivät soitot sairaaloista kuitenkaan juurikaan kasva, vaan projektityöntekijöiden on tärkeää olla läsnä ja jalkautua sairaaloihin säännöllisesti. Alkuvuodesta otettiin käyttöön kuukausiaikataulu, mistä osastot ovat voineet tarkistaa milloin projektityöntekijät ovat paikalla. Tämän aikataulutuksen lisäksi myös soitosta on voitu mennä osastolle. Tämä on tuonut projektille selkeyttä sekä näkyvyyttä sairaaloissa ja potilaita on ohjautunut toiminnan piiriin enemmän kuin edellisenä vuotena.

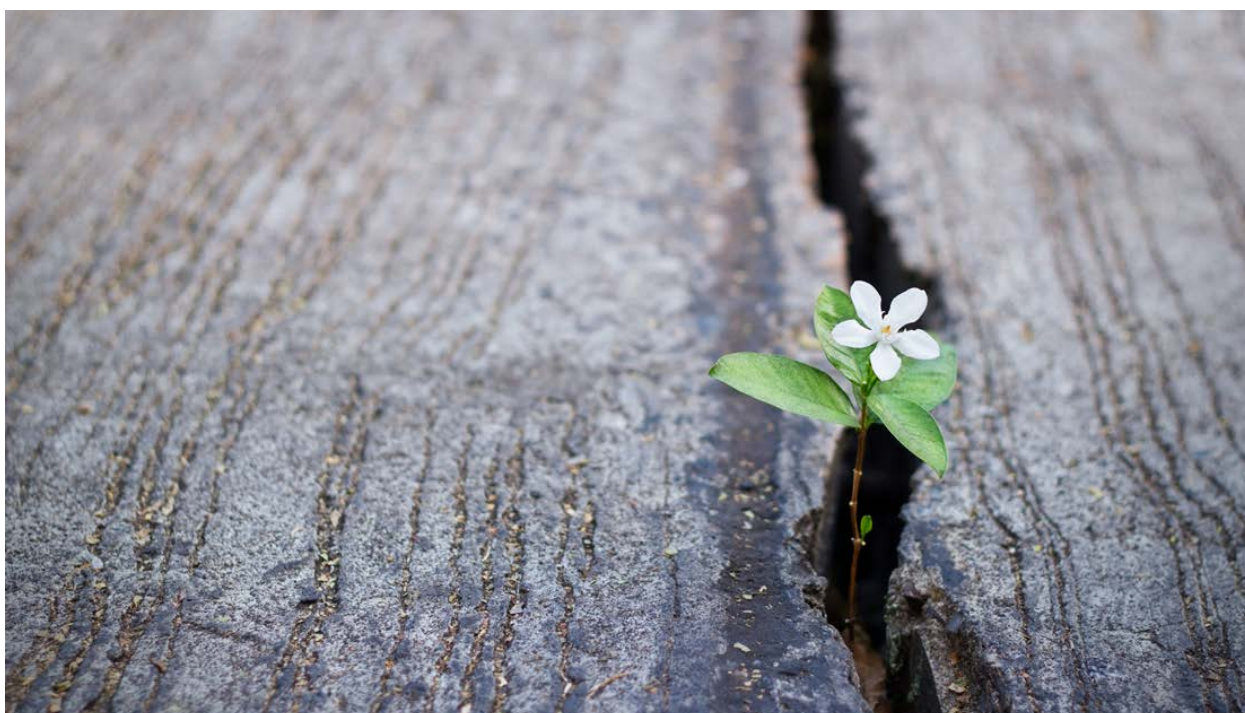
Vuonna 2016 projektiin ohjautui 251 asiakasta, jotka kohdattiin sairaalassa. Näistä tavatuista ihmisistä 23%

ovat sellaisia, joiden kanssa oltiin yhteydessä myös sairaalahoidon jälkeen. Tämän lisäksi pyrittiin entistä tarkemmin laskemaan nekin potilaat, joille Satu-projektin toimintaa oli tarjottu, mutta jotka eivät olleet sillä hetkellä valmiita ottamaan minkäänlaista apua tai tukea vastaan. Näitä henkilöitä oli 146. Voidaan siis sanoa, että projekti tavoitti kaiken kaikkiaan 397 sairaalan osastolla olevaa potilasta. Vuonna 2016 puheluita ja tekstiviestejä tuli projektin työntekijöille 403 kappaletta. Kaiken kaikkiaan projektilla oli asiakaskohtaamisia yhteensä 837 vuonna 2016, mikä sisältää henkilökohtaiset tapaamiset sairaalassa ja sairaalan ulkopuolella sekä puhelinkontaktit.

Edellisen vuoden tavoin enemmistö asiakkaista, reilusti yli 60 prosenttia, oli miehiä. Satu-projektiin ohjautuvien potilaiden diagnoosit olivat varsin vaihtelevia. Yleisin syy sairaalahoidon taustalla oli yleiskunnon romahdus tai sekavuus. Myös erilaisia infektioita esiintyi. Delirium ja kouristukset olivat nekin usein sairaalahoidon taustalla ja lisäksi asiakkailta oli muitakin oheissairauksia.

Koska osastojen henkilökunta työskentelee kolmessa vuorossa, on tärkeää pitää huolta siitä, että mahdollisimman monella olisi tietoa projektista. Haittojen vähentämisen periaatetta edistettäessä on tärkeä kertoa positiivisia ja rohkaisevia kertomuksia asiakastapauksista. Hoitajilta saadussa palautteessa nousi esiin heidän halunsa kuulla – tietosuoja rajoissa – mitä asiakkaille tapahtuu heidän kotiuduttuaan sairaalasta. Sairaalan henkilökunta näkee vain sen vaiheen, kun hoidetaan somaattista sairautta, jolloin potilas saattaa olla hyvinkin

” Tosi kiva kun tulitte, teidän kanssa on helppo jutella. Ja tarvitsen kyllä tukea.

heikossa kunnossa. Tähän asiaan liittyen projektin työntekijät kävivät molempien sairaaloiden osastojen osastotunneilla kertomassa projektista ja käytännön työstä. Samalla sairaalan henkilökunta saa palautetta siitä, että potilaiden ohjaaminen projektille tuo tuloksia ja saattaa muuttaa päihteiden käyttäjän elämää. Tämän lisäksi toteutettiin molemmissa sairaaloissa luennot, joiden pääaiheena oli puheeksi ottaminen ja ihmisen kohtaamisen merkitys. Näillä osastotunneilla ja luennoilla tavoitettiin yhteensä 236 sairaalan työntekijää.

Palveluohjaajan työparina oli ajoittain oman toipumisprosessin omaavia kokemusasiantuntijoita. He toivat päihdetyöhön ainutlaatuista osaamista ja lisäarvoa inspiroivana esimerkkinä niin asiakkaille kuin henkilökunnallekin. Palaute kokemusasiantuntijan mukana olosta asiakastapaamisissa sekä luennoilla sai runsaasti myönteistä palautetta niin asiakkailta kuin hoitohenkilökunnalta. Kokemusasiantuntijuuden hyödyntämisestä toivottiin pysyvämpää toimintatapaa Satu-projektiin. Vuoden 2016 aikana toteutettua kokeilua jatketaan vuonna 2017 entistä tiiviimmin.

Sairaaloiden osastojen henkilökunta koki projektin tärkeänä matalan kynnyksen apukeinona. Se, että projektin työntekijät tapaavat asiakasta jo osastohoidon aikana, koettiin hyödyllisenä ensimmäisenä askeleena mahdollista jatkohoitoa ja palveluohjausta ajatellen.

Projektin työntekijöillä on myös sairaalahenkilökuntaa paremmin aikaa keskustella potilaan kanssa, kohdata tämä aidosti ja olla läsnä. Tämä aito kohtaaminen nousi yhdeksi tärkeimmäksi huomioksi niin työntekijöiden, yhteistyökumppanien kuin kohderyhmänkin palautteissa.

Ympäristönä sairaala on poikkeuksellinen ensitapaamiseen ja siellä palveluohjausta tehtäessä on syytä muistaa, että asiakkaalla on somaattinen sairaanhoito kesken. Joskus potilas on niin väsynyt tai sairas, ettei ole tarkoituksenmukaista käydä pitkää keskustelua. Silloin esittäytyminen ja muutaman minuutin kohtaaminen voi riittää. Näin on toki myös silloin, kun ihminen ei yksinkertaisesti ole juttutuulella tai ei halua ottaa tukea vastaan. Asiakkaan päätöstä tulee aina kunnioittaa.

Tapaamisesta sairaalassa ei aina seuraa palveluohjaussuhde; kohtauksella voi siitä huolimatta olla merkitystä ihmisen elämässä. Joskus ensitapaaminen voi olla hyvinkin eloisa ja intensiivinen. Jos asiakas haluaa puhua elämäntilanteestaan, niin Satu-projekti tarjoaa siihen kiireettömän hetken. Sairaalavuoteelta voidaan asiakkaan aloitteesta tai palveluohjaajan rohkaisustakin hoitaa vaikka tärkeä puhelu, johon työntekijä antaa tukensa.

Niin yhteistyötahot kuin projektin asiakkaat ovat kokeneet, että projekti madaltaa kynnyksiä pyytää apua ja projektista on ollut hyötyä erityisesti asiakkaille, joilla ei

” Satu-projektin työntekijät esittäytyvät ja ottavat yhteyttä säännöllisesti – helpottaa osaston työtä, kun ei tarvitse itse muistaa ottaa yhteyttä ja pyytää koulutusta – esittelyä.

ole kotiuduttuaan tukea läheisistä tai olemassa olevasta viranomais- tai palveluverkostosta. Asiakkaat ovat kokeneet tärkeäksi, että projektin työntekijöillä on aikaa keskustella heidän kanssaan. He ovat olleet myös iloisia saadessaan sitä tukea, mitä ovat tarvinneet. Heille on ollut tärkeää saada apua palveluihin hakeutumisessa ja asioidensa hoitamisessa sen lisäksi, että he ovat halutessaan voineet käydä luottamuksellisia keskusteluja projektin työntekijöiden kanssa.

Pohdintaa

Projekti on edennyt suunnitelmien mukaisesti. Vuonna 2016 haluttiin panostaa asiakastyöhön sekä sairaalassa olemiseen mahdollisimman paljon, jotta työ saadaan vakiinnutettua. Tämä työ on tuottanut tulosta mikä näkyy niin asiakasmäärien kasvussa kuin siinä, miten projektin työntekijöihin suhtaudutaan päivystyssairaloissa. Projektin tärkeimpiin onnistumisiin kuuluu se, että työ on tullut tutuksi sekä Haartmanin että Malmin sairaaloissa. Kiinnostusta toimintaa kohtaan on tullut myös näiden sairaaloiden ulkopuolelta. Työntekijät voivat luontevasti mennä osastolta toiselle ja heidät tunnetaan osastoilla. Asiakasmäärät ovat merkittävästi kasvaneet ja enenevässä määrin kuullaan toivetta toiminnan jatkumisesta nykyisen projektirahoituksen jälkeen.

Päivystyssairaalassa toimii useita eri sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia. Palveluohjaajan ja erityisesti

sairaanhoitajien välinen vuorovaikutus sekä yhteistyö on ratkaisevan tärkeää asiakkaiden löytämisessä. Tasapainoilu ja diplomatia kuuluvat palveluohjaajan päivittäiseen työhön sairaalaympäristössä. On muistettava, että sairaalassa vallitsee ennen kaikkea hoitonäkökulma ja sairaanhoidon perustehtävänä on akuutti somaattinen sairaanhoito. Tähän ympäristöön Satu -projekti on tuonut oman leimansa. Kahden työntekijän työpanoksella operoiva projekti jatkaa omistautunutta työtänsä tarjotakseen niin potilaille kuin sairaalalähikunnallekin voimavaroja ja uusia näkökulmia päihdetyöhön. Yhteistyö kehittyä edelleen ja yhteentörmäyksiäkin saattaa tapahtua. Projektityölle on luontaista, että asioita voidaan oppia yrityksen ja erehdyksenkin kautta.

Työssä on opittu, että proaktiivinen työote osastoilla on ensiarvoisen tärkeää, jotta uutta työmallia ja yhteistyötä voitaisiin vakiinnuttaa tulevaisuuttakin ajatellen. Samaan aikaan Satu -projektin työntekijä on sairaalakäytävillä työntekijä, yhteistyökumppani ja toisaalta ulko-

puolinen. Työntekijät työskentelevät vahvasti omalla persoonallaan.

Satu-projektilla on asiakastyön lisäksi suuri merkitys sosiaali- ja terveysalan, sekä päihdetyön ammattilaisten yhteistyön edistämässä, etenkin kun viesti kentältä on selvä: yhteistyö kaupunkien ja kolmannen sektorin välillä tulee olemaan lähivuosina nouseva trendi.

” Teette hienoa työtä ja on ilo työskennellä teidän kanssa! Myös potilaiden palaute on pääosin hyvää.

Osis II -hanke

Osis II -hanke (2015–2017) kehittää vertaistoimintaa keskittyen huumemaailmassa elävien vertaisten toiminnan vahvistamiseen. Niin kuntoutuville kuin aktiivisesti päih-teitä käyttäville vertaistojille tarjotaan voimaannut-tavaa ryhmätoimintaa, matalan kyn-nyksen kahvilatoimintaa ja koulutusta.

Osiksen toiminta perustuu osaliisuuteen ja yhdessä tekemiseen. Ammattilaisten tukemana vertaiset ohjaavat ja saattavat palveluiden ulkopuolella olevia tuettaviaan palvelujärjestelmään. Ideologia on haittoja vähentävä – pienetkin muutokset ihmisen elämässä li-säävät hyvinvointia ja elämänlaatua.

Osiksessa hankekumppaneina toimivat Tukikohta ry, A-klinikkasäätiö ja Suomen Lumme ry. Rahoittajana on RAY.

Tavoitteet ja työskentelyn keinot

Osis II -hankkeen tavoitteena on, että päihdemaailmassa elävät vertaiset omaksuvat vertaisidentiteetin ja voimaantuvat tekemällä omaehtoisesti vertaistyötä päihdemaailmassa. Tavoitteen saavuttamiseksi vertaiset saavat ammattilaisilta vertaistyöhön tarvitsemansa tuen ja avun; näin vertaisille karttuu koko ajan tarvitta-vaa tietotaitoa, osaamista ja innostusta vertaistyön te-kemiseen.

Vertaisten kohtaamat tuettavat päihdekentällä saat-tavat olla huonossa asemassa ja palvelujen ulkopuolella olevia päihteiden käyttäjiä. Heidän hyvinvointiaan ja

” Tää toiminta auttaa viemään hyviä fiboja oven ulkopuolelle.

osallisuuttaan pyritään parantamaan vertaisten teke-män vertaistyön keinoin. Tavoitteena on myös pitää mahdollisimman matala kynnyksellä tulla mukaan vertaistoi-mintaan. Osis tukee myös Suomen Lumme ry:tä heidän CHEP-hanke ja muussa toiminnassa. Suurin tavoite on kuitenkin se, että kun Osis II-hanke päättää viimeisen hankevuotensa 2017, vertaisten ja ammattilaisten yhteistyömenetelmät ovat toivottavasti vakiintuneet pysyväksi osaksi päihde-palvelujärjestelmää.

Osis II-hankkeessa työskenteli vuonna 2016 kokoai-kaisina ammattilaisina projektipäällikkö ja kaksi projek-tisuunnittelijaa. Koska kyseessä on monitoimijahanke, projektipäällikkö ja toinen projektisuunnittelijoista ovat A-klinikkasäätiön työntekijöitä ja toinen projektisuun-nittelijoista on Tukikohta ry:n työntekijä. Kolmas hanke-kumppani Suomen Lumme ry käyttää Osiksen kanssa sa-moja tiloja ja tekee tiivistä yhteistyötä hankkeen kanssa.

Asiakasprosessin tavoitteet:

- Vertaisuuteen kasvaminen
- Identiteetin muuttuminen huumeiden käyttäjästä vertaistojaksi
- Voimaantuminen vertaistoimintaan kiinnittymi-sen ja osallisuuden vahvistumisen kautta
- Elämyksien ja onnistumisen kokemusten saaminen
- Elämänlaadun kohentuminen

Toiminta vuonna 2016

Osiksen järjestyksessään kuudes toimintavuosi oli monivivahteinen, kehittämisorientoitunut ja toiminnaltaan monipuolinen. Hankkeessa aloitti uusi projektisuunnittelija Kati Savolainen, joka tuli Osikseen A-klinikkasäätiön Huumehaitta-hankkeesta helmikuun alussa.

Osiksen kolmea ryhmää pyöritettiin vuonna 2016 suunnitelmien mukaisesti. Naisille tarkoitettu Very-Nais-ryhmä ja kaikille Osiksen vertaisille tarkoitettu Verto-tiimi pidettiin vuoroviikoin torstaisin. Viiden keran koulutuspaketti EtäVertaisten Koulutusryhmä eli EVVK-ryhmä, joka on tarkoitettu syvemmällä päihdemaailmassa eläville vertaisille, järjestettiin keväällä Itäkeskuksen K-klinikalla ja syksyllä Diakonissalaitoksen Alppikadun korvaushoitoyksikössä.

Vertaisten työnohjaus pidettiin noin kerran kuukaudessa. Leirejä pidettiin kaksi ja molemmat olivat suosittuja. Vuoden aikana vertaiset pääsivät virkistäytymään muun muassa Flamingon kylpylään ja elokuviin. Lisäksi oli tarjolla koulutusta ATK-taidoista. Ammatillaiset ja vertaiset myös kävivät yhdessä Tampereen Terveysneuvontapäivillä kuulemassa haittoja vähentävän päihdetyön uusista tuulista.

Syksyllä Osis aloitti kehittämiskokeiluna matalan kynnyksen Tsemppis-kahvilan, joka toimi tiistaisin klo 13–15 Hakaniemessä Osiksen tiloissa. Kahvilassa oli mahdollista saada myös kahdenkeskinen palveluohjausaika työntekijän kanssa. Tarjolla oli pienen purttavan

lisäksi hävikkiruokaa. Tsemppis-kahvila uutena toimintamuotona osoittautui oikeaksi suunnaksi kehittää toimintaa – mitä matalampi kynnyks on tulla ovesta sisään, sen parempia tuloksia saadaan aikaiseksi ja uudetkin ihmiset löytävät toimintaan.

Toiminnassa oli vuonna 2016 mukana 83 vertaista. He kävivät toiminnoissa yhteensä 671 kertaa eli keskimäärin yksi osallistuja oli mukana 8 kertaa. Vertaiset olivat iältään 30–72 -vuotiaita.

Vertaiset palauttivat vertaistyöstä tehtyjä lomakkeita noin 150 kpl. Vuotta aiemmin, kun vertaiset saivat vielä ahkeruusrahaa, lomakkeita palautui 803 kappaletta. Työntekijät motivoivat ahkerasti vertaisia täyttämään ja palauttamaan lomakkeita, koska vertaiset kuitenkin tekivät vertaistyötä edelleen omista verkostoistaan. Vertaiset, joista osalle kirjoittaminen ja lomakkeiden täyttäminen on hyvin vaikeaa, eivät nähneet mielekkääksi palauttaa lomakkeita hyötymättä siitä millään tavoin itse. Tästä ei voi heitä syyttää.

Vertaistoimijat ovat olleet esimerkiksi terveysneuvontapisteiden vaihdosprosessissa tärkeitä infonviejiä päihdemaailmaan. Useat päihteitä käyttävät ihmiset eivät ole löytäneet uusia terveysneuvontapisteitä, jolloin vertaisten tiedon vieminen ja palveluihin saattaminen on ollut kullannarvoista. Vertaiset ovat jakaneet myös puhtaita neuloja ja ruiskuja päihteiden käyttäjien omassa elinpiirissä, jotta hekin jotka eivät uusiin palveluihin uskaltaudu, käyttäisivät kuitenkin puhtaita pistosvälineitä.

” Paljon asioita, miten auttaa toisia ihmisiä, jotka apua tarvitsevat. Osa ohjata oikeisiin paikkoihin, josta apua saa.

Tarjoamalla tekemistä ja yhteisön johon kuulua, ihmisten päihteiden käyttö voi vähentyä tai jopa loppua. Vuoden 2016 aikana useita Osiksen vertaisia on hakeutunut päihdehoitoon ja irtautunut päihteettömän elämän myötä Osiksen toiminnasta. Uskomme, että vertaistoiminnalla on jonkinlaista vaikutusta siihen, että ihminen kokee olevansa riittävän arvokas hakeakseen apua päihdeongelmaansa. Päihteiden käytön lopettaminen ei kuitenkaan haittoja vähentävässä vertaistoiminnassa ole päätavoite vaikka onkin hieno saavutus. Tavoitteet voivat olla hyvin pieniä, kuten päihdeikäytön vähentäminen, piikittämisen lopettaminen tai omasta hyvinvoinnista kiinnostuminen.

Onnistumisten ohella vuosi 2016 jää muistiin menestysten vuotena. Jouduimme hyvästelemään viisi vertaista. Jokaiselle poisnukkuneelle pidettiin hiljainen hetki ja myös työntekijät osallistuivat hautajaisiin.

Vuonna 2016 vaikuttamistyötä tehtiin eri toimijoiden kanssa yhteistyössä. Osis oli mukana useissa eri verkostoissa vaikuttamassa. Hankkeen Facebook-sivuja päivitettiin ahkerasti ja syksyllä alettiin julkaista Elämä vastassa -blogia (www.elamavastassa.fi) tarkoituksena saada haittoja vähentävän työn ääntä enemmän kuuluviin suurelle yleisölle.

Syksyllä perustettiin myös Haittoja vähentävän vertaistoiminnan verkosto, jota Osis koordinoi. Verkosto on suunnattu sosiaalialan ammattilaisille, jotka tekevät haittoja vähentävää vertaistytöä. Verkosto kokoontui syksyn aikana kaksi kertaa, molemmilla kerroilla osallistujia oli 25–30. Päihdepäivillä Osis piti ständiä, ja Very-Nais-ryhmän naisten itse tekemät rannekorut menivät kuin kuumille kiville. Mukana oltiin myös Huomenta Suomi -ohjelmassa (aiheena muuntohuumeet) ja Helsingin

Sanomien artikkelissa metamfetamiinin leviämisestä.

Tiivistä yhteistyötä tehtiin muiden haittoja vähentävän päihdetyön toimijoiden sekä Tukikohdan muiden toimintojen (mm. palveluohjaus, Satu-projekti, Elämäntaitoryhmä ja OK-hanke) kanssa. Osis-tiimin opintomatka Skotlantiin lokakuussa toi pohdittavaksi toipumistyön elementtien sisällyttämisen haittoja vähentävään toimintaan. Opintomatka oli monella tavalla inspiroiva ja uusia ajatuksia herättävä. A-klinikkasäätiön Völjy-hankkeen kanssa tavattiin kolmesti kehittämissyhteistyön merkeissä. Tutkimusyhteistyö jatkui Jyväskylän yliopiston tutkimuksen ”Challenging lives: Vulnerable women in welfare service system” kanssa.

Pohdintaa

Vertaistoiminnalla on tärkeä paikka haittoja vähentävän päihdetyön kentällä. Päihdemaailmassa elää paljon ihmisiä, jotka eivät ole minkään palveluiden piirissä. He eivät tiedä olemassa olevista palveluista tai heillä voi olla pelko käyttää palveluita. Tässä kohtaa päihdepalvelujärjestelmän ja sen kohderyhmän väliin jää aukko, jossa vertaiset tekevät todella tärkeää työtä. Vertaisilla on kontakteja ja uskottavuutta päihdemaailmassa, sekä tietoa ja taitoa toimia myös palvelujärjestelmässä. Heidän viemänsä tieto ja tarjoamansa apu auttaa päihdemaailmassa eläviä ihmisiä hakeutumaan palveluiden piiriin.

Vertaistoiminta myös antaa päihteitä käyttävälle ihmiselle mahdollisuuden identiteetin muutokseen päihdeikäyttäjistä vertaistoimijaksi. Tämän muutoksen olemme havainneet tuovan vertaisille lisää itsevarmuutta ja parantavan itsetuntoa. On tärkeää, että ei koe olevansa vain yhteiskunnan pohjasakkaa, vaan tärkeä toimija, jolla on jotain annettavaa.

” Ymmärtävä ilmapiiri ja tärkeitä aiheita käsiteltiin. Opin palveluista paljon. En aiemmin tiennyt mitä kaikkea on tarjolla.

OK-hanke

OK-hanke (Opioidikorvaushoidossa olevien sosiaalisen osallisuuden vahvistamisen kehittämishanke) on valtakunnallinen, useamman toimijan toteuttama ESR-hanke, jossa etsitään osallisuutta lisääviä toimintamalleja ja vertaistytön muotoja. Toimiviksi osoittautuneet hyvät käytännöt ja työmuodot kootaan ja niitä koskeva tieto jaetaan korvaushoidon toimijoille. Tavoitteena on vahvistaa opioidikorvaushoidossa olevien vertaisuutta ja kokemusasiantuntijuutta sekä kehittää opiskelu- ja työelämävalmiuksia.

Tukikohta ry:n osahankkeessa luodaan uusi toimintatapa, jolla vahvistetaan korvaushoidossa olevien asiakkaiden osallisuutta ja työelämävalmiuksia yksilöllisiä työ- ja koulutuspolkuja kehittämällä sekä arjen hallintaa ja sosiaalisia taitoja vahvistamalla. Polkuja työ-, vapaaehtoistoiminta- ja opiskelumaailmaan luodaan OK-kurssilla.

OK-hanketta (2016-2019) rahoittaa sosiaali- ja terveysministeriö ja sen toteuttavat A-klinikkasäätiö, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy, Sovatek-säätiö, Tukikohta ry ja Kirkkopalvelut ry:n Seurakuntaopisto.

” Meille muotoutui OK-kurssilla oma tiivis porukka ja sain lisäpotkua arkeen.

Tavoitteet ja työskentelyn keinot

OK-kurssilla vahvistetaan kurssilaisten valmiuksia selvitä itsenäisesti erilaisissa yhteisöissä sekä sekä työ-, vapaaehtoistoiminta- ja opiskelumaailmassa. Kurssit kestävät 4 kuukautta ja perustuvat tiiviiseen ryhmämuotoiseen toimintaan. Kurssilaiset kokoontuvat neljänä päivänä viikossa ja kurssitoiminta rakentuu ryhmä- ja toimintapäivistä.

Kurssitoiminnassa painottuu yhteistoiminnallinen oppiminen, vertaistuki ja kurssilaisten kokemusperäisen tiedon hyödyntäminen. Kurssilaiset osallistuvat toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen ja kaikessa toiminnassa hyödynnetään vertaisten ja kokemusasiantuntijoiden osaamista. Kurssin ohjaajina toimii kokemusasiantuntijan ja ammattilaisen työpari.

Koko OK-hankkeen tavoitteena on vahvistaa opioidikorvaushoidossa olevien sosiaalista osallisuutta, kartoittaa ja kehittää vertaistytön muotoja, vahvistaa työelämävalmiuksia sekä yhtenäistää toimintakykyä tukevia toimintamalleja. Tukikohta ry:n osahankkeen tavoitteena on myös uuden toimintamallin eli OK-kurssin

luominen ja vakiinnuttaminen sekä kuvaaminen muiden toimijoiden käytettäväksi. OK-hankkeen toimintamallit kuvataan Innokylään ja niitä levitetään ja koulutetaan yhteistyöverkostolle.

Asiakasprosessin tavoitteet:

- arjen hallinnan ja sosiaalisten taitojen vahvistuminen
- voimavarojen löytyminen ja sitä kautta heidän itsetuntonsa kohentuminen
- työelämä-, vapaaehtoistoiminta- ja opiskeluvalmiuksien parantuminen
- kiinnittyminen johonkin yhteisöön, työ-, vapaaehtoistoiminta- tai opiskelumaailmaan

Toiminta vuonna 2016

OK-hanke käynnistyi huhtikuussa 2016. Ennen ensimmäisen kurssin alkua hankkeeseen palkattiin hankevastaava ja hankesuunnittelija sekä aloitettiin kurssin suunnittelu ja valmistelu. Suunnittelussa hyödynnettiin vahvasti kokemusasiantuntijoiden osaamista. Kurssitoiminnalle luotiin raameja kurssien keston ja vaiheiden osalta, suunniteltiin sisältöä, sekä käynnistettiin verkostoyhteistyötä.

Verkostoyhteistyötä tehtiin laajasti yhteistyötapaamisten ja infotilaisuuksien merkeissä mm. päihdehoitopaikoissa, tulevilla työharjoittelupaikoissa sekä Työvoiman palvelukeskuksessa. Yhteistyösopimuksia laadittiin useiden tahojen kanssa. Toiminnasta tiedotettiin aktiivisesti myös sähköisissä kanavissa ja sosiaalisessa mediassa.

Potentiaalisia kurssilaisia tavattiin henkilökohtaisesti ja palveluohjattiin touko-elokuussa. Kurssilaiset ohjauivat palvelun piiriin korvaushoitopoliklinikoiden, Osis-hankkeen, Tukikohta ry:n Avoimien ovien ja Jälkipolku-kuntoutusohjelman kautta sekä itsenäisesti kuultuaan kurssitoiminnasta tuttavalta. Kurssista oli kiinnostunut 18 henkilöä ja halukkaiden kanssa tavattiin noin 2-5 kertaa. Pilottikurssin päätyi lopulta aloittamaan 8 henkilöä, kaksi naista ja kuusi miestä. Kurssilaiset olivat iältään 25 – 42-vuotiaita, keski-ikä ollessa 33,5 vuotta.

OK-kurssiin sisältyy 4 vaihetta, jotka ovat

1. valmistava ja motivoiva vaihe
2. työelämän taitoja vahvistava vaihe
3. 4 viikon pituinen työharjoittelu
4. tulevaisuutta vahvistava

Pilottikurssi järjestettiin syksyllä 2016 ja sen kesto oli 4 kuukautta. Kurssilaiset kokoontuivat kurssin aikana työharjoittelua lukuunottamatta neljänä päivänä viikossa, joista kahtena päivänä keskityttiin toimintaan ja kahtena yksilö- ja ryhmätyöskentelyyn. Toimintapäiviin sisältyi esimerkiksi tutustumiskäyntejä työharjoittelu-paikkoihin, liikuntaa, retkeilyä ja ruuanlaittoa.

Ensimmäisessä eli valmistavassa ja motivoivassa vaiheessa korostui kurssilaisten ryhmäyttäminen ja sitouttaminen sekä luottamuksen kasvattaminen turvallises- sa toimintaympäristössä. Tavoitteena oli arjenhallinnan vahvistuminen ja vastuunoton kasvaminen. Ensimmäisessä vaiheessa tarkasteltiin mm. kurssilaisten vahvuuksia ja kehittämisaikavälit, pohdittiin vastuun merkitystä ja omaa jaksamista sekä suunniteltiin tulevaa yksilön ja ryhmän näkökulmasta.

Kurssin toiseen eli työelämätaitoja vahvistavaan vaiheeseen sisältyivät EA1- ja hygieniapassikoulutukset. Työelämän ja vapaaehtoistoiminnan perustaitoihin tutustuttiin mm. Samarian vapaaehtois- ja tukihenkilökoulutuksessa (VATU) sekä oman osaamisen kartoituksen ja työelämäbingon avulla. Jaksoon kuului työharjoittelupaikan valinta sekä harjoitteluun valmistautuminen ja lisäksi kurssilaiset osallistuivat mm. TYÖSTE-hankkeen toimintaterapeuttipiskelijöiden ohjaamaan ”Yhteisöllinen ruokailu” -ryhmätoimintaan.

Työharjoittelujaksot toteutettiin työpaikoissa, joissa on osaamista ja ymmärrystä ns. erityisryhmien ohjauksesta. Kurssilaisten harjoittelupaikoiksi valikoituivat Samaria rf, Aurinkoinen Hymy ry ja Toimitila Spotti (Sininauhasäätiö). Kurssilaiset suorittivat työharjoittelujaksonsa joko työkokeiluna tai vapaaehtoistyönä. OK-hankkeen työntekijät tarjosivat työharjoittelun aikana ohjausta ja tukea kurssilaisille ja tekivät yhteistyötä työnantajatahojen kanssa.

Kurssin viimeiseen eli tulevaisuutta vahvistavaan vaiheeseen kuului työharjoittelujen purkaminen ja reflektointi sekä oppimiskokemusten läpikäyminen. Tulevaisuutta suunniteltiin ja valmisteltiin yksilötapaamisissa ja ryhmässä. Viimeisessä vaiheessa keskityttiin mm. CV:n tekemiseen ja osallistuttiin ATK-kurssille sekä Takuusäätiön talous- ja velkaneuvontakoulutukseen.

Asiakaskohtaamisia kertyi vuonna 2016 OK-osahankkeessa 361, mikä sisältää ryhmätoiminnan, henkilökohtaiset tapaamiset sekä puhelinkontaktit. OK-kurssin kävi loppuun asti kolme kurssilaista. Kurssin keskeyttämisen syitä olivat mm. siirtyminen nuorille päihdekuntoutujille

suunnatulle Suunta-kurssille ja päihteiden käytön hallitsemattomuus. Kurssin keskeyttäneitä ohjattiin mm. Tukikohta ry:n palveluohjaukseen.

Kurssilaiset ryhmäytyivät hyvin ja oma tiivis porukka koettiin turvallisenä. Kurssilaiset kokivat saaneensa täytettä ja "lisäpotkua" arkeen ja hyvinvointinsa lisääntyneen mm. vuorokausirytmien ja mielekkään tekemisen myötä. Toimintapäivät koettiin hyväksi ja erityisesti kurssiin kuuluva liikunta sai kiitosta. EA1- ja hygieniapassi-koulutus nostettiin esiin vahvuuksina, samoin työharjoittelujakso. Kehittämiskohteina kurssilaiset esittivät mm. yhteistä ruoanlaittoa, kurssiohjelman keventämistä ja tiivistämistä, retkien lisäämistä sekä jatkuvaa infoamista ja markkinointia.

OK-kurssin yhtenä tavoitteena on, että kurssin päättyessä kaikilla kurssilaisilla on tiedossa opiskelu-, vapaaehtoistoiminta-, työ- tai työkokeilupaikka. Harjoittelun sovitusti suorittaneille kurssilaiselle avautuikin mahdollisuus jatkaa työharjoittelupaikassaan joko työkokeilussa tai vapaaehtoisena.

Pohdintaa

Opioidikorvaushoitoa on toteutettu Suomessa vuodesta 1995 alkaen ja erityisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana hoidossa olevien määrä on moninkertaistunut. Suomessa ei ole valtakunnallisia hoidon sisältöä määrittäviä ohjeistuksia ja asetus (STM 33/2008) ei määrittele puitteita muulle kuin varsinaiselle hoitotoiminnalle.

Opioidikorvaushoidossa olevien toimintakyvyn parantaminen ja osallistaminen on kuitenkin oleellista hoidon tulosten tukemiseksi.

OK- hankkeessa tehdään nyt ensimmäistä kertaa Suomessa laajaa, valtakunnallista kehittämistä, joka kokoaa yhteen korvaushoidon palveluiden tuottajia ja tilaajia sekä korvaushoidossa olevia. Kohderyhmä tarvitsee laadukasta ja alueellisesti tasalaatuista työ- ja toimintakyvyn sekä sosiaalisen osallisuuden tukemista,

jotta heidän työelämävalmiuksiansa vahvistuminen olisi mahdollista. OK-kurssi vastaa tähän tarpeeseen omalta osaltaan lisäämällä korvaushoidossa olevien vaikuttamismahdollisuuksia toiminnan suunnittelun, arvioinnin ja

kehittämisen kautta sekä tukemalla kurssilaisia löytämään polkuja työ-, vapaaehtoistoiminta- ja opiskelumaailmaan.

Korvaushoidossa olevista 62% on käynyt vain peruskoulun. OK-kurssitoiminnan avulla voidaan parantaa korvaushoidossa olevien opiskelu- ja työllistymisvalmiuksia ja mahdollisuuksia yhteisöllisesti toimivassa ryhmässä kurssilaisten yksilöllisyys huomioiden. Valtakunnallisen hankkeen näkökulmasta toimivien käytäntöjen jakaminen ja uusien toimintamallien kehittäminen on lisännyt asiakkaiden osallisuutta ja hanke on tavoittanut merkittävän määrän kohderyhmää sillä hanketta on kehittelemässä n. 200 korvaushoidossa olevaa henkilöä usealta eri paikkakunnalta.

” Hyvinvointi on lisääntynyt, kun on ollut mielekästä tekemistä. Korttikoulutukset olivat hyviä.

Jälkipolku-kuntoutusohjelma

Jälkipolku-kuntoutusohjelma tarjoaa intensiivistä avokuntoutusta päihdekuntoutujille. Kuntoutusohjelmassa on kaksi erillistä avoryhmää, jotka on suunnattu yli 18-vuotiaille päihdekuntoutujille. Kohderyhmänä ovat päihdeongelmasta toipuvat ja korvaushoidossa olevat asiakkaat.

Asiakkaat siirtyvät kuntoutusohjelmaan joko laitospäihdekuntoutuksesta tai suoraan avohoidosta. Kuntoutusohjelman pituus on 6–9 kuukautta asiakkaan kuntoutussuunnitelmasta riippuen. Jälkipolun aloittaminen vaatii kahden

viikon päihdeettömän jakson. Kuntoutuksen päätyttyä jälkiseuranta toteutetaan noin puolen vuoden ajan.

Jälkipolku-kuntoutusohjelman rahoitus koostui vuonna 2016 kuntien myöntämistä maksusitoumuksista, joita myönsivät Helsinki, Vantaa, Espoo ja Kirkkonummi. Lisäksi Jälkipolku sai vuonna 2016 yhteensä 2500 euron suuruisen lahjoituksen työpajatoimintaan Stiftelsen 7nde Mars Fonden säätiöltä.

Tavoitteet ja työskentelyn keinot

Jälkipolku-kuntoutusohjelman tavoitteena on tukea asiakasta päihderiippuvuudesta toipumisessa. Kuntoutusohjelma toteutetaan ryhmämuotoisena kuntoutuksena, jossa vertaistuki on keskeinen osa toipumista. Kuntoutus on yhteisöllistä, mutta jokaisen kuntoutusprosessia tarkastellaan myös yksilöllisesti.

” Olen oppinut elämään ilman päihdeitä. Selvinpäin oleminen on tosi siistiä.

Kuntoutusohjelmaan sisältyy ryhmä- ja yksilöterapiaa, jossa hyödynnetään ratkaisukeskeisiä menetelmiä. Pääpaino on ryhmäterapiassa ja sitä täydennetään yksilöterapialla, jota tarjotaan kuntoutujan tarpeiden ja toiveiden mukaan. Ohjelmaan kuuluu lisäksi olennaisena osana

sosiaalinen kuntoutus, mihin sisältyy ryhmätyöskentelyä, urheilu- ja vapaa-ajantoimintaa, leirejä, työpajoja sekä ohjausta opiskeluun ja työelämään.

Jälkipolun moniammatillinen työryhmä koostuu sosiaali- ja terveysalan sekä psykoterapeutin koulutuksen saaneista työntekijöistä. Osalla työntekijöistä on myös omakohtainen kokemus toipumisesta.

Asiakasprosessin tavoitteet:

- itsenäisyyden vahvistaminen
- oman riippuvuuden hoitamaan oppiminen
- päihdekulttuurista irtaantuminen
- päihdeettömään elämään sitoutuminen
- oheiskäytön lopettaminen
- arjenhallinnan vahvistaminen
- retkahdusvaaran tunnistaminen
- mielekkään harrastuksen löytäminen
- työ-/ opiskelumahdollisuuksien kartoittaminen
- sosiaalisten suhteiden normalisoituminen
- omien voimavarojen löytäminen

Toiminta vuonna 2016

Vuonna 2016 Jälkipolku-kuntoutusohjelmassa oli yhteensä 49 asiakasta. Asiakkaista 28 oli miehiä ja 21 naisia. Asiakkailla oli takanaan 0–3 kk pituinen hoitojakso päihdehoitolaitoksessa ennen Jälkipolkuun osallistumista. Asiakkaita tuli myös suoraan kuntien päihdeklินิกoiden lähettämänä avohoidosta. Vuonna 2016 suunnitellusti kuntoutuksen päättäneiden asiakkaiden keskimääräinen hoidossa oloaika oli 4,5 kuukautta. Jälkipolussa oli 29 (16 miehiä ja 13 naisia) asiakasta ja Korvaushoidon Jälkipolussa asiakkaita oli 20 (12 miehiä ja 8 naisia). Asiakaskohtauksia oli vuonna 2016 Jälkipolun puitteissa yhteensä 3787 sisältäen kasvokkaisen vuorovaikutuksen, puhelut ja viestit.

Vuonna 2016 Jälkipolku-kuntoutusohjelman päätti onnistuneesti 34 asiakasta, heistä 16 on siirtynyt työelämään, opiskelemaan tai kuntouttavaan työtoimintaan. Vuonna 2016 aloittaneista asiakkaista 14 jatkaa edelleen toiminnassa vuonna 2017. Kuntoutusohjelman läpikäyneet asiakkaat kuuluvat kuntoutusohjelman jälkiseurantaan. Jälkipolun lopettaneilla asiakkailla on aina voimassa oleva kontakti oman paikkakuntansa päihdepalveluihin.

Yhteistyö kuntien, yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa oli tiivistä ja monipuolista. Esimer-

kiksi verkostopalavereita järjestettiin 98 kertaa. Jälkipolun markkinointia ja kuntoutusohjelmasta tiedottamista jatkettiin säännöllisesti. Vuonna 2016 Jälkipolku piti yhteensä 14 infotilaisuutta mm. eri päihdehoitopaikoissa.

Jälkipolku-kuntoutusohjelman ryhmät kokoontuivat terapiaistuntoon kerran viikossa ja osallistuivat kerran viikossa sosiaalisen kuntoutuksen ryhmään. Kahtena

päivänä viikossa oli vapaa-ajan toimintaa, joka piti sisällään urheilua, harrastustoimintaa sekä taide- ja kulttuuritapahtumia. Ryhmäterapiatuntoja oli Jälkipolussa vuonna 2016 yhteensä 162 ja lisäksi yksilöterapiatuntoja oli 99 kappaletta. Sosiaalisen

kuntoutuksen ryhmiä järjestettiin 82 kertaa ja vapaa-ajan toimintaa yhteensä 215 kertaa.

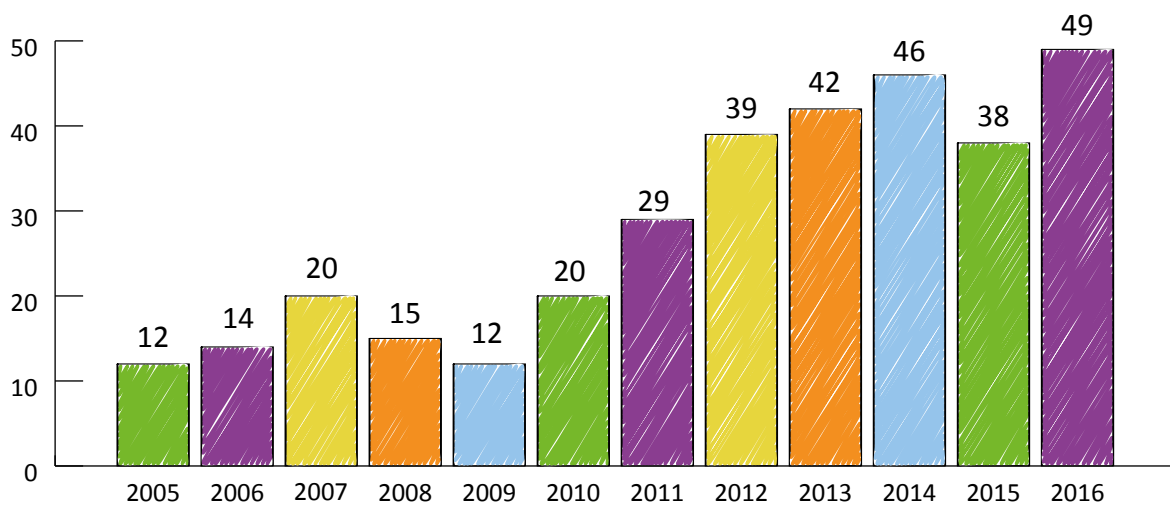
Tärkeänä osana toimintaan kuuluivat myös leirit, toimintapäivät sekä erilaiset toiminnalliset työpajat. Leirit pidettiin talvella Niemikotisaatiön leirikeskuksesta litiissä, kesällä kuntoutujat leireilivät telttailten Stenbackan maisemissa ja syksyllä oltiin yhden yön leirillä Sopukan leirikeskuksesta Sipoossa. Toimintapäivinä järjestettiin retki- ja seikkailutoimintaa.

Asiakkaat järjestivät syksyllä 2016 henkilökunnan tuella läheisilleen ja viranomaisille taidenäyttelyn ”Artgoes minne vaan”. Taidenäyttelyssä esiteltiin erilaisia käden-taitoja kuten valokuvia, maalauksia ja graffitteja.

” Olen päässyt kiinni päivärytmiin ja saanut tukea muutokseen. Ryhmäläisten tuki on ollut minulle tärkeää.

Jälkipolku hoito-ohjelman asiakasmäärät vuosina 2005–2016

Vuonna 2016 järjestettiin myös ruuanlaitto- ja ravitsemustyöpaja sekä työllistymistä edistäviä työpajoja. Pajoilla on tarkoitus vahvistaa päihdekuntoutujan toimintakykyä ja nostaa esiin vahvuuksia sekä onnistumisen kokemuksia ja näin vahvistaa kuntoutujan itsetuntoa ja antaa itsevarmuutta arjessa toimimiseen.

Jälkipolussa oli vuoden 2016 aikana neljä hoidon läpikäynyttä asiakasta kuntouttavassa toiminnassa sekä työkokeilussa. Joulukuussa 2016 kuntoutusohjelma muutti uusiin ja isompiin tiloihin osoitteeseen Helsinginkatu 30.

Pohdintaa

Helsingin kaupungin päihdehoitojärjestelmän ja uuden kilpailutuskauden muutokset näkyivät alkuvuodesta 2016 Jälkipolussa. Asiakkaita ohjataan nopeammassa syklissä avopuolen kuntoutukseen. On ollut haasteellista ennakoida muuttuvia tilanteita sekä reagoida muutoksiin päihdehoitojärjestelmässä. Yhteistyötä muiden tahojen kanssa on jatkettu ja yhteistyötä onkin pidetty merkityksellisenä ja kannattavana.

Hoidon oikea-aikaisuus ja joustavat siirtymät eri hoitomuotojen välillä ovat edellytys jatkokuntoutuksen onnistumiselle. Tärkeää on turvata asiakkaan turvallinen siirtyminen palvelusta toiseen. Näin asiakas ei tipahda päihdejärjestelmän välisiin kuiluihin tai joudu odottamaan kohtuuttoman pitkään. Kuntien tulisi osoittaa päihdekuntoutukseen enemmän resursseja, kuin mitä tällä hetkellä.

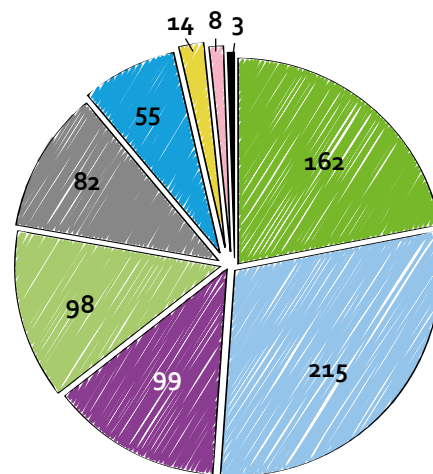
Jälkipolun asiakkaat ovat sitoutuneet vahvasti toimimisen kulttuuriin, mutta sen sijaan korvaushoitoasiakkaiden sitoutuminen kuntoutusohjelmaan sekä päihde-työttömänä pysymiseen on ollut haastavaa. Haasteita

on aiheuttanut myös se, että asiakkaat ovat aiempaa huonokuntoisempia kuntoutuksen alussa ja esimerkiksi mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet. Tämä on vaatinut Jälkipolun ohjaajilta tiiviimpää työskentelyä asiakkaiden kanssa ja yksilötapaamisia sekä yksilöterapiaa on jouduttu lisäämään.

Vertaistuella on suuri merkitys toipumiskulttuurin ja yhteisöllisyyden ylläpitämisessä. Sen vuoksi kuntoutusohjelmassa hyödynnetään myös kokemusasiantuntijoita.

” Minua on kuunneltu ja olen saanut vertaistukea. En tiedä missä olisin, jos en olisi tullut Jälkipolkuun.

Jälkipolukyöskentely lukuina 2016 (tammi–joulukuu)

- Ryhmäterapiaistunnot
- Vapaa-ajan toiminnot
- Yksilöterapia
- Verkostopalaverit
- Sosiaalisen kuntoutuksen ryhmä
- Yksilötapaamisia
- Infokäynnit
- Leiripäivät
- Työpajat

Suunta-projekti

Suunta-projektissa kehitetään polkuja työ- ja opiskeluelämään vaikeasta päihdeongelmasta toipuville nuorille aikuisille päihdekuntoutujille. Myös korvaushoidossa olevat päihdekuntoutujat ovat tervetulleita toimintaan mukaan. Toiminnalla vahvistetaan osallistujien työelämävalmiuksia sekä luodaan uudenlainen nivelvaiheen toimintamalli päihdekuntoutujille, jotka siirtyvät kuntoutuksesta työ- tai opiskelumaailmaan.

Toiminta on suunnattu alle 35-vuotiaille nuorille aikuisille ja se on päihdeetöntä. Vuonna 2016 käynnistynyttä kehittämisprojektia rahoittaa RAY (vuodesta 2017 alkaen STEA).

Tavoitteet ja työskentelyn keinot

Projektin tavoitteena on vahvistaa nuorten aikuisten päihdekuntoutujien työelämävalmiuksia yksilöllisiä työ- ja koulutuspolkuja kehittämällä. Nuorille tarjotaan kuntouttava toimintaympäristö työ- ja opiskeluelämävalmiuksien opetteluun. Valmiuksia vahvistamalla nuorten on helpompi kiinnittyä työ- tai opiskelumaailmaan.

Toiminnan keskeisiä menetelmiä ovat ratkaisukeskeisyys, voimavaraistaminen, konkreettisuus ja toiminnallisuus. Ratkaisukeskeisyydellä ja voimavaroihin

” Kurssipäivistä on jäänyt mieleen hyvä yhteishenki.

keskittymällä pyritään auttamaan nuorta löytämään itsessään jo olemassa olevia taitoja, kykyjä ja voimavaroja sekä hyödyntämään niitä työ- ja opiskeluelämässä. Konkreettisuudella tarkoitetaan pelkojen, identiteetin ja roolin muutoksen sekä työelämätaitojen työstämistä konkreettisten tilanteiden ja harjoitteiden avulla.

Toiminnassa edetään nuorten omien voimavarojen sekä suunnitelmien mukaisesti ja keskitytään tukemaan nuorten yksilöllistä kehittymistä.

Projekti toteutetaan kurssimuotoisena. Vuodessa järjestetään kaksi kurssia, syksyisin ja keväisin. Yhdelle kurssille mahtuu kahdeksan osallistujaa. Kurssi kestää neljä kuukautta ja se on jaettu neljään eri osaan.

Kurssin osat ovat:

1. Valmistava ja motivoiva vaihe
2. Työelämän taitoja vahvistava vaihe
3. Työharjoittelu
4. Tulevaisuutta mahdollistava vaihe

Projektissa työskenteli vuonna 2016 kaksi työntekijää, projektivastaava ja projektityöntekijä, jotka molemmat osallistuivat kurssin ohjaamiseen sekä kurssin sisältöjen suunnitteluun. Projektivastaavalla on sosiaalialan koulutus sekä monipuolista työkokemusta sosiaalialalta.

Projektityöntekijänä työskentelee kokemusasiantuntija, jolla on omakohtainen kokemus niin päihdekuntoutuksesta kuin tuetusta työhön paluusta. Projektityöntekijä aloitti päihdetyön ammattitutkinnon opiskelun työn ohessa vuonna 2016.

Asiakasprosessin tavoitteet:

- Työelämävalmiudet vahvistuvat
- Työ- ja opiskeluelämää kohtaan tunnetut pelot vähenevät
- Omien voimavarojen ja osaamisen tunnistaminen lisääntyy
- Toimintakyky ja arjenhallinta vahvistuvat
- Sosiaaliset taidot, itsetunto ja itseluottamus kasvavat

Toiminta vuonna 2016

Projektin käynnistyi käytännössä elokuussa 2016, jolloin molemmat työntekijät pääsivät aloittamaan työskentelynsä. Ensimmäiset kurssilaiset rekrytoitiin nopealla aikataululla ja syyskuussa ensimmäisellä kurssilla aloitti seitsemän kurssilaista, joista viisi oli miehiä. Kurssilaisien keskimääräinen ikä oli 26 vuotta.

Ensimmäisellä kurssilla toiminta painottui psykososiaaliseen kuntoutukseen. Kurssia oli neljänä päivänä viikossa maanantaista torstaihin. Kolme päivää oli kurssipäiviä, joihin käytiin läpi työ- ja opiskeluelämään

liittyviä asioita erilaisten harjoitusten ja tehtävien avulla. Yksi päivä oli toimintapäivä, jolloin tutustuttiin päihdeeteisiin toimintapaikkoihin, harrastettiin kulttuuria tai kokeiltiin erilaisia liikuntamuotoja. Kurssiin sisältyi myös työharjoittelu, joka oli mahdollista toteuttaa työkokeiluna tai vapaaehtoistyönä.

Ensimmäisen kurssin aikana työntekijät havaitsivat, että toimintaan sitoutuminen ja oman työ- tai koulutuksen suunnittelu onnistuu parhaiten, mikäli kuntoutujalla on takanaan jo pidempi aika raittiutta. Päihdeeteettömyyden lisäksi oma arki pitää olla hallinnassa ja ympäristö päihdeeteettömyyttä tukevaa, jotta voi realistisesti suunnitella tulevaisuutta. Syksyn kurssilla moni joutui keskeyttämään kurssin, koska ei pystynyt sitoutumaan kurssilla edellytettävään päihdeeteettömyyteen.

Kurssilaiset kokivat kurssiohjelman hyödylliseksi ja paljon kiitosta saivatkin mahdollisuudet suorittaa EA 1-kurssi sekä hygieniapassi. Jokainen kurssilainen teki itselleen myös ansioluettelon sekä työhakemusohjan.

Työharjoittelujakso oli kurssilaisten mielestä myös onnistunut jakso. Projektin työntekijät olivat hankkineet sosiaalialan eri toimijoilta muutamia harjoittelupaikkoja valmiiksi ja suurin osa kurssilaisista suorittikin harjoittelunsa näissä paikoissa.

Ensimmäisellä kurssilla harjoitteluja suoritettiin Helsingin Klubitalolla, Tukiyhdistys Karvisessa ja Merimieseläkekassan kiinteistöhuoltopalveluissa. Harjoit-

” Sai vähän itseluottamusta työharjoittelusta.

telujaksot kestivät neljä viikkoa, joka monesta kurssilaisesta oli hieman liian lyhyt aika. Seuraavien kurssien harjoittelut ovat mahdollisesti kuuden viikon mittaisia, jolloin kurssilaisilla on enemmän aikaa tutustua harjoittelupaikkaan ja kokeilla useampia työtehtäviä. Harjoittelupaikkojen edustajat olivat samaa mieltä harjoittelun kestosta ja toivoivat pidempää harjoittelu-aikaa. Yksi kurssilainen jatkoi vapaaehtoisena omassa harjoittelupaikassaan kurssin jälkeen.

Suunta-projektissa oli vuonna 2016 kaiken kaikkiaan yhteensä 178 asiakas kohtaamista sisältäen kasvokkaisen vuorovaikutuksen, puhelut ja viestit.

Pohdintaa

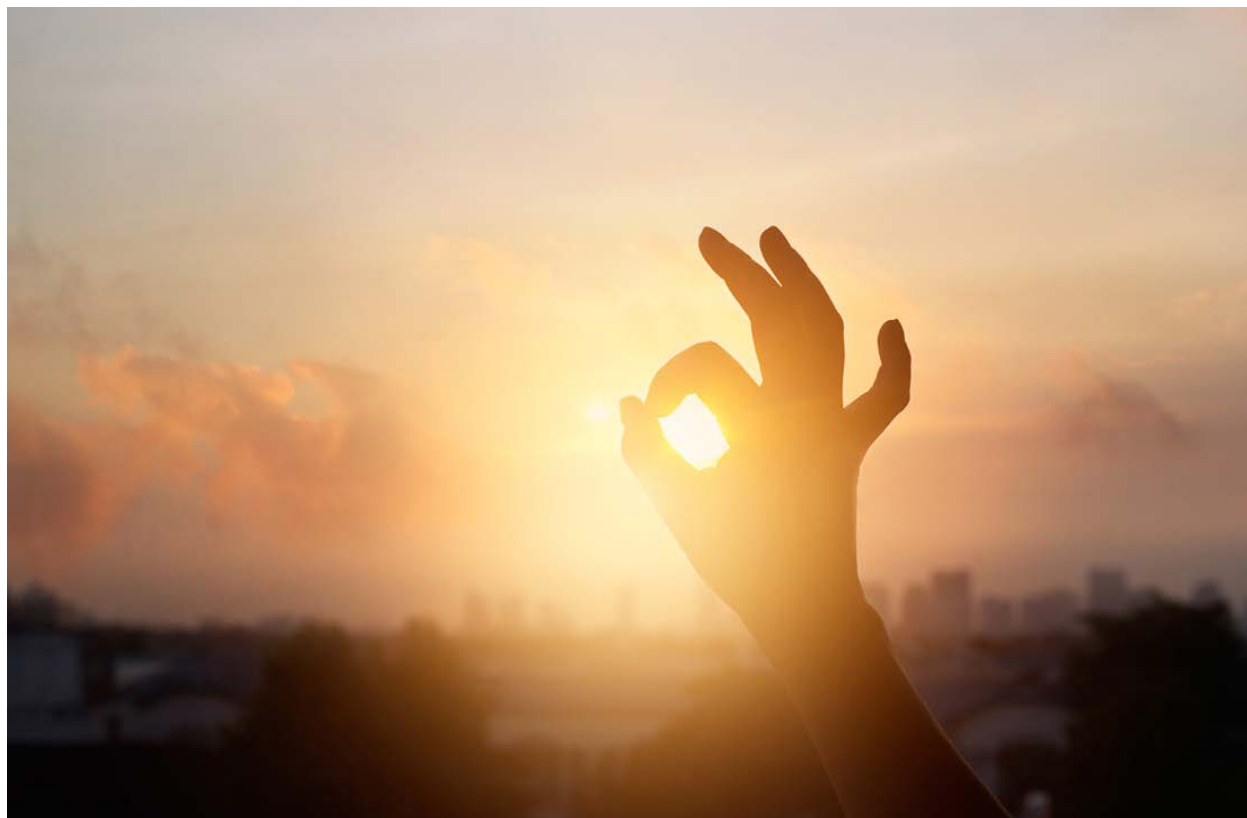
Projekti käynnistyi aikatauluun nähden myöhässä henkilövaihdosten vuoksi. Toiminnan käynnistyminen vasta elokuussa heijastui kurssilaisten rekrytointiin, johon ei ollut riittävästi aikaa. Näin ollen kurssille valikoitui osallistujia, joiden raittius ei ollut vielä kurssiohjelmaa ja sen tavoitteita ajatellen riittävän vakaalla pohjalla. Tästä johtuen iso osa kurssilaisista joutui keskeyttämään kurssin. Seuraavaa toimintavuotta ajatellen kurssilaisten rekrytointiin kiinnitetään erityistä huomiota. Kevään 2017 kurssilaisten rekrytointi aloitettiin jo hyvissä ajoin marraskuussa, ja tulevia kurssilaisia tavataan jo ennen kurssia ja pyritään varmistamaan, että kurssi tulee heille oikeaan aikaan.

” Työharjoittelu sujui todella hyvin! Sain päiväryhtymini toimimaan ja aion jatkaa kurssin jälkeen harjoittelupaikassa vapaaehtoishommissa.

Projektiä haettiin alun perin RAY:n nuorille suunnattuun Paikka auki-avustusohjelmaan eli alkuperäisenä ajatuksena oli, että kurssilaiset olisivat korkeintaan 29-vuotiaita. Projekti ei kuitenkaan mennyt läpi kyseisessä avustusohjelmassa, vaan se toteutetaan normaalina innovatiivisena kehittämisprojektina.

Ensimmäiselle kurssille osallistujia haastatellessa kävi ilmi, että kurssille hakeutuu myös selvästi yli 30-vuotiaita. Haastatellut kertoivat, että vasta nyt he olivat havahtuneet omaan avun ja tuen tarpeeseensa työ- tai opiskeluelämään siirtymisessä. Haastatellut toivat esiin, että vasta nyt yli 30-vuotiaana heillä on riittävä motivaatio päiheteettömyyteen ja sitä kautta projektin toimintaan sitoutumiseen. Näiden havaintojen perusteella kurssin ikärajaa päätettiin nostaa 35-vuoteen.

Projektin työntekijät kävivät aktiivisesti kertomas- sa toiminnasta monissa päihdekuntoutujille palveluita tarjoavissa paikoissa. Viesti on ollut monessa paikassa sama eli, että päihdekuntoutujien työelämävalmiuksia vahvistavalle toiminnalle on kysyntää. Haasteena on kuitenkin se, että kurseja järjestetään kaksi vuodessa eli ajoituksen täytyy osua juuri oikealle kohdalle, jotta kurssille voi tulla. Mikäli esimerkiksi hoitajakso on kurssin alkaessa kesken voi odotusaika seuraavalle kurssille muodostua liian pitkäksi.

Läheisten tuki- ja neuvontapalvelut

Järjestö tarjoaa päihteitä käyttävien ja päihdekuntoutujien läheisille tuki- ja neuvontapalveluja, yksilö- ja palveluohjausta sekä läheisryhmä- ja virkistystoimintaa. Toiminnan tarkoituksena on tukea ja auttaa läheisiä vaikeassa tilanteessa sekä ylläpitää ja edistää läheisten omaa jaksamista.

Järjestön läheispalvelut on suunnattu päihteitä käyttävien ja päihdekuntoutujien täysi-ikäisille läheisille, kuten vanhemmille, puolisoille, läheisille, ystäville, täysi-ikäisille sisaruksille, 18 vuotta täyttäneille lapsille tai muille sukulaisille. Järjestön läheistyö ei ulotu alaikäisiin, esimerkiksi päihteitä käyttävän pieniin lapsiin, sillä nämä kuuluvat lastensuojelun piiriin. Tarvittaessa järjestön työntekijät kuitenkin tekevät lastensuojeluilmoituksen sosiaaliviranomaisille lain velvoittamalla tavalla. Järjestön läheispalvelut ovat palveluiden käyttäjille avoimia ja maksuttomia, lukuun ottamatta virkistystoimintaa, josta saatetaan periä pieni omakustannushinta.

Läheisille suunnattujen palveluiden rahoitus sisältyi vuonna 2016 Raha-automaattiyhdistyksen kohdennet-

tuun toiminta-avustukseen (AK6). Läheispalveluita rahoitti myös Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimisto järjestöavustuksena.

Tavoitteet ja työskentelyn keinot

Järjestö tarjoaa läheisille suunnattuja tuki- ja neuvontapalveluita, joiden tarkoituksena on tukea ja auttaa päihteitä käyttävän läheisiä, kun läheisen päihteiden käyttö askarruttaa mieltä tai kuormittaa akuutisti läheisiä tai perhettä. Tuki- ja neuvontapalveluiden tavoitteena onkin tukea ja auttaa päihteitä käyttävän läheistä löytämään itselleen ja päihteitä käyttävälle läheiselleen tarvitsemansa palvelut päihdepalvelujärjestelmän, järjestön tai muun kolmannen sektorin toimijan tarjonasta. Tukea ja neuvontaa annetaan puhelimitse ja henkilökohtaisilla tapaamisilla.

Läheisryhmä puolestaan on päihteitä käyttävien, päihdekuntoutujien ja psyykkisesti oireilevien läheisille suunnattu vertaistuellinen ja terapeutin ryhmä. Luottamuksellisen ryhmän tarkoituksena on vaikeassa tilanteessa tukeminen, tiedon jakaminen sekä voimavarojen

**” Kokonaisvaltainen
ahdistus, huoli ja
pelkopaketti on alkanut
purkautua ja vähentyä.**

lisääminen ja ylläpitäminen. Jakamalla kokemuksiaan omasta selviytymisestä ja jaksamisesta läheiset voivat auttaa ja tukea toisiaan vaikeiden aikojen ylitse.

Järjestö tarjoaa läheisille myös erilaista vapaa-ajan virkistystoimintaa, kuten teatteria, retkiä ja illanviettoja. Toiminnan tarkoituksena on tarjota päihteitä käyttävän läheiselle mahdollisuus virkistäytyä ja ylläpitää omaa jaksamistaan. Järjestö pyrkii järjestämään virkistystoimintaa, johon mahdollisimman monella olisi mahdollisuus osallistua. Siksi osallistuminen on läheisille pääsääntöisesti joko ilmaista tai siitä peritään pieni omakustannushinta.

Asiakasprosessin tavoitteet:

- oikean tiedon saaminen
- kuulluksi, nähdyksi ja kohdatuksi tuleminen
- häpeän ja syyllisyyden tunteiden väheneminen
- voimaantuminen omassa arjessa
- läheisriippuvuudesta irtautuminen
- tulevaisuuteen suuntautuminen
- vertaistuki
- oman jaksamisen parantuminen

Toiminta vuonna 2016

Läheisten tuki- ja neuvontapalveluiden piirissä oli vuonna 2016 yhteensä 35 läheistä, näistä 32 oli naisia. Tuki- ja neuvontapuheluita oli vuonna 2016 noin 200. Henkilökohtaisia tapaamisia järjestettiin 87 kertaa.

Tuki- ja neuvontapalveluissa läheiset ovat saaneet tietoa päihteiden käyttöön liittyvään laaja-alaiseen problematiikkaan. Lisäksi pitkäjänteisempää yksilötyötä ja keskusteluapua on tarjottu niille läheisille, joiden voimavarat eivät enää riitä kantamaan lähiomaisen päihteiden käyttöön liittyvää kuormitusta.

Joulukuussa järjestettiin "Voiko häpeän tunteesta vapautua?" -keskusteluilta läheisille. Iltaan osallistui 6 henkilöä. Illan aikana keskusteltiin häpeästä ja siitä, miten se vaikuttaa läheisen elämään.

Kevään 2016 läheisryhmä toteutettiin avoimena ryhmänä yhteistyössä FinFami Uusimaa ry:n kanssa. Syksyn läheisryhmä toteutettiin suljettuna ryhmäprosessina. Vuoden 2016 aikana läheisryhmä kokoontui yhteensä 31 kertaa. Läheisryhmiin osallistui yhteensä 25 eri läheistä. Osallistujista kaikki paitsi yksi olivat naisia.

Läheisryhmään osallistuneet kokivat saaneensa vertaistukea toisiltaan ja kokemuksen siitä, etteivät he

olleet yksin ongelmiansa kanssa. Läheiset saivat myös uudenlaisia näkökulmia ongelmiin ja vahvistusta omille ajatuksilleen. Läheisryhmän toiminta tuki hyvin läheisten jaksamista. Ryhmään tullessaan läheisillä oli suuri pelko, tuska, häpeä ja syyllisyys, kun he olivat joutuneet kohtaamaan todellisuuden, jossa läheisen huumeriippuvuudelta ei voinut enää ummistaa silmiään. Tuskaa vähensi ryhmässä saatu vertaistuki sekä samoin oikea tieto ja ylipäänsä se, ettei läheisten enää tarvinnut salata asiaa, kun ryhmässä vallitsi luottamus ja asioista puhuttiin avoimesti niiden oikeilla nimillä.

Läheisten virkistystoiminnan piirissä oli arviolta 30 henkilöä. Virkistystoiminta auttaa läheisiä jaksamaan ja tarjoaa pienen hengähdys hetken vaikeassa elämäntilanteessa. Läheisten virkistystoiminnan puitteissa toteutettiin vuonna 2016 kaksi teatterivierailua, virkistysmatka Tallinnaan ja joulubuffet.

Yhteensä asiakaskohtaamisia oli läheispalveluissa vuoden aikana 564 kappaletta sisältäen kasvokkaisen vuorovaikutuksen, puhelut ja viestit.

Pohdintaa

Päihitteitä käyttävien läheisille ei edelleenkään ole tarjolla riittävästi heidän erityisen tilanteensa huomioivia palveluita, vaikka lain mukaan päihitteitä käyttävän läheisellä

on oikeus saada apua, tukea ja tarvittaessa myös hoitoa. Lähiomaisen päihitteiden käyttö voi olla merkittävä kuormittava tekijä, joka vaikuttaa vakavasti jaksamiseen ja arjesta selviytymiseen.

Läheiset joutuvat myös kärsimään syyllisyyden ja häpeän tunteista, eivätkä siksi välttämättä uskalla hakea apua itselleen. Moni piilottelee läheisen päihdeongelmaa ja yrittää selviytyä haasteista yksin, jolloin kannettava taakka voi kasvaa kohtuuttomaksi. Kynnys hakeutua sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluihin voi olla korkea myös siksi, ettei palvelujärjestelmässä välttämättä osata kohdata läheistä, koska palvelujärjestelmä näkee ensisijaisena asiakkaana päihdeongelmaisen.

Yhteiskunnassamme perheiden hoivavastuu kasautuu edelleen suurena määrinä naisille. Tämä näkyy siinä, että suurin osa Tukikohta ry:n läheispalveluihin hakeutuvista läheisistä on naisia. Naiset tekevät perheissä yhä merkittävän osan hoiva- ja huolehtimistyöstä ja kantavat tätä taakkaa usein yksin yrittäen huolehtia päihitteitä käyttävästä läheisestä jopa omien voimavarojensa äärrajoilla.

Tukikohta ry:n läheistyötä kehitetään tulevaisuudessa ja läheistyön resurssit pyritään vahvistamaan, jotta järjestö pystyy vastaamaan läheisten tuen ja avun tarpeeseen entistä paremmin.

” Henkiselle jaksamiselle tuki ollut todella tärkeää. Aina voinut soittaa tai tulla tapaamaan tarpeen vaatiessa. Olen saanut jakaa tuskaani. Tuki ollut äärimmäisen tarpeen.

Hallinnollinen työ

Tukikohta ry:ssä tehtävän hallinnollisen työn avulla johdetaan ja ohjataan organisaation toimintaa. Hallinnon tarkoitus on huolehtia siitä, että järjestön tehtävät kyettään hoitamaan ja tavoitteet saavuttamaan. Hallinnon tehtävänä on varmistaa järjestön perustehtävän ja asiakastyön toteutuminen.

Hallinto huolehtii toiminnan suunnittelusta, arvioinnista ja kehittämisestä sekä tuottaa järjestön johtamista ja toiminnan ohjausta varten tarvittavaa tietoa, pitää huolta järjestön lakisääteisistä velvoitteista ja esimerkiksi rahoittajien kuten RAY:n toiminnalle esittämistä vaatimuksista, raportoinnista ja rahoitushakemuksista. Hallinto vastaa myös tieto- ja asiakirjahallinnasta ja esimerkiksi pitää yllä asiakas- ja jäsenrekistereitä.

Tukikohta ry:ssä hallinnollinen työ koostuu johtamisesta, kehittämisestä, viestinnästä ja vaikuttamisesta sekä taloushallinnosta. Järjestössä suoraan hallinnollisissa tehtävissä vuoden 2016 lopussa työskenteli yhteensä kolme henkilöä. Kirjanpito ja tilintarkastus hankittiin edelleen ostopalveluina. Hallinnon rahoitus koostui vuonna 2016 RAY:n avustuksista ja Jälkipolku-kuntoutusohjelman rahoituksesta.

Kehittäminen

Vuosi 2016 oli järjestössä vahvan kehittämisen, uudistamisen ja laajentumisen aikaa. Jo olemassa olevia toimintoja jalostettiin edelleen entistä paremmin vastaamaan kohderyhmien tarpeita ja uudet kehittämistoiminnot käynnistyivät tehokkaasti.

Tarve kehittää uusia palveluja nousee aina järjestön keskeisestä tavoitteesta kohdentaa toiminta niille alueille, joissa kunnan ja muiden toimijoiden tarjoamissa palveluissa on suurimmat puutteet ja asiakkailla akuutein avun tarve. Tästä tarpeesta lähti liikkeelle myös aivan uuden

projektin, nuorten päihdekuntoutujien työelämävalmiuksien vahvistamiseen tähtäävän toiminnan kehittäminen. Kehitettävä toiminta sai nimekseen Suunta-projekti ja se sai RAY:ltä myönteisen avustuspäätöksen vuosille 2016–2018.

Vuonna 2016 käynnistyi myös toinen uusi toiminta, OK-hanke, joka tarjoaa osallisuutta ja työelämävalmiuksia vahvistavaa kurssitoimintaa opioidikorvaushoidossa oleville. Kurssitoiminta on osa valtakunnallista Euroopan sosiaalirahaston rahoittamaa OK-hanketta, jota koordi-

” Kun summaan tätä kaikkea, niin kyllä mittari on reippaasti positiivisen puolella. Paikka auki-ohjelma on ollut todella hieno mahdollisuus. Taas uusi askel eteenpäin.

noi A-klinikkasäätiö. Muita toteuttajia ovat Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsingin Diakonissalaitoksen säätiön Hoiva Oy, Sovatek-säätiö, Tukikohta ry ja Seurakuntapisto. Valtakunnallisessa hankkeessa kartoitetaan osallisuutta ja työelämävalmiuksia lisääviä toimintamalleja ja vertaistyon muotoja. Toimiviksi osoittautuneet hyvät käytännöt ja työmuodot kootaan ja niitä koskeva tieto jaetaan korvaushoidon toimijoiden kesken. Hankkeessa kehitetään myös kokemusasiantuntijatoimintaa sekä koulutusta.

RAY myönsi järjestölle rahoituksen vaikeasti työllistyvän nuoren päihdekuntoutujan palkkaukseen Paikka auki -avustusohjelmassa. Palkattu nuori työskenteli järjestön yleishyödyllisessä toiminnassa, muun muassa Elämäntaitoryhmätoiminnassa ja Avoimien ovien kohtaamispaikkatoiminnassa. Palkattu nuori oli kokenut järjestössä työskentelyn mielekkäänä sekä opettavaisena ja hän piti Paikka auki-ohjelmaa hienona mahdollisuutena päästä eteenpäin työelämässä. Järjestön näkökulmasta katsottuna palkattu nuori toi tarvittavaa kokemusasiantuntijuutta päihteitä käyttävien asiakkaiden kanssa tehtävään työhön ja sen kehittämiseen.

Strategia ei tapahdu, vaan se tehdään.

Järjestön yksi tärkeimpiä tehtäviä on jatkuvasti kehittää ja vahvistaa asiakaslähtöisiä palveluitaan, jotta palvelukokonaisuus toimisi joustavasti ja asiakaslähtöisesti. Palvelukokonaisuus on hioutunut vuosien varrella sangen kattavaksi, mutta on myös jatkuvasti huolehdittava siitä, että järjestön eri toiminnat todellakin hyödyttävät ja tukevat jokaista asiakasta, myös tämän siirtyessä palvelusta toiseen. Pitkäjänteisen kehittämistyön tuloksena voidaan pitää sitä,

että järjestön toiminnan piirissä asiakas ei jää missään elämäntilanteessa yksin ja vaille tukea. Järjestön tarjoamassa palvelukokonaisuudessa ei ole aukkoja, joihin asiakas voisi tipahtaa ja joutua niin sanotusti palvelujen väliin. Asiakkaan yksilölliset tarpeet pystytään huomioimaan, koska asiakas kohdataan aina kokonaisvaltaisesti.

Järjestön toiminnan kehittämiseen liittyy olennaisena osana avoin yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Rakentava ja toimiva yhteistyö niin julkisen sektorin, kolmannen sektorin kuin muidenkin tahojen kanssa nähdään ensiarvoisen tärkeänä asiakkaiden tarpeita vastaavien palveluiden kehittämisessä. Erityisesti työelämäpalveluja kehitettäessä lähestyttiin aivan uusia tahoja,

joiden kanssa järjestö ei ole aikaisemmin tehnyt tiivistä yhteistyötä. Lisäksi perinteinen yhteistyö muun muassa eri päihde- ja mielenterveyspuolen toimijoiden kanssa nähdään paitsi mielekkäänä ja myös välttämättömänä, jotta palvelut palvelisivat aidosti niiden loppukäyttäjää, toisin sanoen meidän kaikkien toimijoiden yhteistä asiakas-kuntaa.

Yhteistyötä jatkettiin A-klinikkasäätiön koordinoiman päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelman (MIPA) kanssa. Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelmassa kehitetään päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimustoiminnan yhteistyötä, laatua, yhteismitallisuutta ja hyödynnettävyyttä järjestöjen kehittämis-, viestintä- ja vaikuttamistoiminnan tukena. Siinä toteutetaan kuusi yhteistä tutkimushanketta, työpajoja ja kansallisia tutkimusseminaareja. Tutkimustietoa tuotetaan järjestöjen toiminnasta, kansalaisten elämäntilanteesta ja palvelutarpeista sekä kokemusasiantuntijuudesta. Tukikohta ry osallistui tutkimusohjelman ohjaus- ja johtoryhmätyöskentelyyn, tutkimusaineistojen keräämiseen ja työpajoihin. Lisäksi Tukikohta ry:n kehittämiskoordinaattori piti esityksen FinFami Uusimaan ry:n työntekijän kanssa järjestöjen välisestä yhteistyöstä tutkimusohjelman seminaarissa Mielenterveysmessuilla marraskuussa 2016.

Vuoden 2016 keväällä käynnistettiin järjestön strategiatyöskentely. Strategiatyöskentelyyn osallistui koko työryhmä työpajojen ja toimintaympäristökuvauksen merkeissä. Hallintotiimi työsti strategialuonnosta tiiviisti syksyn ajan organisaatiokonsultti Markus Anttilan ohjauksessa. Myös järjestön hallitukselle järjestettiin strategialuonnokseen liittyvä työpaja. Tukikohta ry:n strategia vuosille 2017-2021 julkaistaan keväällä 2017. Strategiset painopistealueet tulevina vuosina ovat osallisuuden mahdollistaminen, vahva vaikuttaminen ja laadukas palveluiden tuottaminen. Strategisten painopisteiden perustana järjestössä on hyvinvoiva organisaatio, jonka talous on vakaa ja henkilöstö ammattitaitoista sekä sitoutunutta.

Vuoden 2016 aikana järjestettiin yksi sisäisen viestinnän kehittämisen työpaja ja lisäksi järjestön vertaistoinnin rakenteita alettiin kehittää työryhmässä, johon saivat osallistua kaikki asiasta kiinnostuneet. Järjestöön myös laadittiin ajantasainen tietoturvaohjeistus, sosiaalisen median pelisäännöt sekä ohjeistus sähköpostin käytöstä eli ns. sähköpostietiketti. Myös muita sisäisiä ohjeistuksia ja linjauksia, kuten ohjeistusta koskien ylitöiden tekemistä, päivitettiin. Lisäksi järjestöön hankittiin uusi varmuuskopiointijärjestelmä sekä solmittiin sopimus ATK-tukipalveluiden hankinnasta, molemmat

palvelut kilpailutettiin. Kaikki järjestön omistamat laitteet inventoitiin.

Järjestön jäsenasioiden kehittämiseksi ilmeni vuonna 2016 suuri tarve. Jäsenkanta oli jäänyt pieneksi ja jäsenmaksukertymä heikoksi. Järjestössä päätettiin panostaa jäsenyyden esteiden poistamiseen ja jäsenmaksuluokkien selkiyttämiseen. Samalla haluttiin mahdollistaa ns. o-maksuluokka työttömille, opiskelijoille ja vastaavassa taloudellisessa asemassa oleville. Ylimääräinen yhdistyksen kokous siunasi asiaa koskevat sääntömuutokset marraskuussa. Samalla tehtiin muutamia muita pieniä päivityksiä sääntöihin. Tehdyt muutokset astuivat voimaan vuoden 2017 alusta, kun PRH hyväksyi muutokset. Suunnitteilla on myös jäsenhankintakampanja, jonka on määrä alkaa keväällä 2017.

Vuonna 2016 Tukikohta ry:n tila-asiat tulivat jälleen ajankohtaisiksi ja vuoden aikana oli peräti kolme muuttoa. Niin vanhat asiakastilat Torkkelinkadulla kuin toimistotilat Kalasatamassa olivat käyneet auttamattomasti liian pieniksi kasvaneeseen ja muuttuneeseen toimintaan nähden. Uusia tiloja alettiin etsiä heti alkuvuodesta. Torkkelinkadun asiakastila pääsikin muuttamaan huhtikuussa uusiin tiloihin osoitteeseen Mäkelänkatu 4 A. Asiakastyö uusissa tiloissa päästiin aloittamaan toukokuussa, kun tilat oli saatu remontoitua tarkoitukseen sopiviksi. Tukikohta ry:n uudet, isommat ja toimivammat toimistotilat löytyivät Vallilasta. Toimisto muutti uusiin tiloihin osoitteeseen Mäkelänkatu 56 kesäkuussa. Loppuvuodesta myös Jälkipolun oli löydettävä uudet asiakastilat, sillä vanhoissa tiloissa oli alkamassa mittava putkiremontti. Jälkipolku pääsi viimein joulukuussa muuttamaan uusiin tiloihin osoitteeseen Helsinginkatu 30.

Tukikohta ry tekee mielellään yhteistyötä sosiaalialan oppilaitosten kanssa esimerkiksi ottamalla harjoittelijoita ja opinnäytetyöntekijöitä toimintaan mukaan. Järjestöllä on paljon kokemusta harjoittelijoista sekä opinnäytetyöntekijöistä ja järjestö myös panostaa harjoittelijoiden sekä opinnäytettä tekevien ohjaamiseen ja tukemiseen prosessin aikana. Oppilaitosyhteistyö oli vilkasta vuonna 2016. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijat kävivät tutustumassa järjestön eri toimintoihin ja toteuttivat muun muassa työpajan asiakkaille. Opinnäytetyöntekijöiltä tuli runsaasti pyyntöjä mahdollisuuksista toteuttaa opinnäyte järjestön toimintaan liittyen. Vuonna 2016 käynnistyi neljä opinnäytetyötä Satu-projektiin ja läheistyöhön liittyen.

Strategiset painopistealueet tulevina vuosina ovat osallisuuden mahdollistaminen, vahva vaikuttaminen ja laadukas palveluiden tuottaminen.

Viestintä ja vaikuttaminen

Viestinnän avulla Tukikohta ry tiedottaa tarjoamistaan palveluista, tekee toimintaansa näkyväksi, osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä pyrkii vaikuttamaan esimerkiksi vallitsevaan asenneilmapiiriin ja siihen, miten päihkeitä käyttävät, kuntoutujat ja heidän läheisensä huomioidaan yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja millaisia palveluita heille on tarjolla. Järjestön viestinnän kohderyhmiä ovat muun muassa asiakkaat, järjestön jäsenet, muut päihdealan sekä laajemmin sosiaali- ja terveysalan järjestöt, pääkaupunkiseudun kunnat, yhteistyökumppanit, päättäjät ja suuri yleisö.

Julkaisutoiminta

Tukikohta ry julkaisee vuosittain koko toimintaa koskevan vuosikirjan ja toimintasuunnitelman. Muuta julkaitavaa materiaalia ovat esimerkiksi erilaiset työmallit, tutkimukset ja selvitykset sekä jäsenille suunnatut jäsenkirjeet, joita julkaistiin vuonna 2016 yhteensä kolme. Keväällä 2016 valmistui Diakoniammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija Johanna Helanderin opinnäytetyö, joka käsitteli kuntouttavaa työtoimintaa ja sen merkitystä päihdekuntoutujalle Tukikohta ry:ssä.

Järjestö on vuosien saatossa julkaissut toimintaansa liittyviä tutkimuksia ja työmalleja. Järjestö panostaa omaan julkaisutoimintaansa, jotta kattavassa palvelu-

kokonaisuudessa tehtävä työ saadaan mahdollisimman hyvin tehtyä näkyväksi ja muiden toimijoiden hyödynnettäväksi. Julkaisut valottavat järjestössä tehtävän työn tuloksellisuutta, hyötyjä, vaikutuksia ja haasteita.

Vaikuttamistyö

Järjestö pyrkii kaikessa toiminnassaan edistämään päihkeitä käyttävien, kuntoutujien ja heidän läheistensä yhteiskunnallista asemaa. Järjestö pyrkiiikin osallistumaan aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ottamalla kantaa esimerkiksi päihdepalveluihin, niiden järjestämiseen ja saatavuuteen. Tässä vaikuttamistyössä tehdään myös yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.

Keväällä 2016 keskustelu opioidikorvaushoidosta kävi kuumana Helsingin sanomien sivuilla. Tukikohta ry:n toiminnanjohtaja Ron Furman osallistui keskusteluun kannanotollaan, joka julkaistiin lehdessä toukokuussa. Kirjoituksessaan Furman puolusti korvaushoidon asemaa osana päihdehoitojärjestelmää sekä muistutti, että on yksilöllistä, mikä hoitomuoto soveltuu kenellekin. Hänen mukaansa tämän vuoksi on

tärkeää, että hoitojärjestelmässä on tarjolla erilaisia vaihtoehtoja.

Furman myös toivoi kirjoituksessaan, ettei korvaushoitoa demonisoitaisi eikä korvaushoitopotilaita lei-

Järjestö pyrkii osallistumaan aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ottamalla kantaa esimerkiksi päihdepalveluihin, niiden järjestämiseen ja saatavuuteen.

mattaisi julkisuudessa. ”Korvaushoito pelastaa elämiä sekä vähentää yhteiskuntaan kohdistuvia haittoja, kun päihdeongelman ihmisen ei esimerkiksi tarvitse tehdä rikoksia rahoittaakseen käyttöönsä tai riskeerata henkeään käyttämällä katukaupasta hankittuja likaisia ja arvaamattomia aineita”, Furman totesi kirjoituksessa. Hän kuitenkin muistutti, ettei korvaushoito saisi olla pelkkää lääkkeiden jakoa, vaan siihen tulisi aina sisältyä myös psykososiaalista tukea.

Järjestössä on panostettu erityisesti palveluohjauksellisen työotteen levittämiseen sosiaali- ja terveydenhuollon alalle. Palveluohjauksellisen työotteen tunnettavuuden lisääntymistä on edistetty muun muassa tekemällä tiivistä yhteistyötä Suomen palveluohjausyhdistyksen (SPO ry) kanssa sekä järjestämällä palveluohjausta esitteleviä infotilaisuuksia alan ammattilaisille ja opiskelijoille. Tukikohta ry järjesti yhteistyössä SPO ry:n ja muiden järjestöjen kanssa syksyllä 2016 II Valtakunnalliset palveluohjauksen kehittämispäivät Lapinlahden Lähteellä. Tilaisuudessa oli myös puhumassa kaksi kokemusasiantuntijaa Tukikohta ry:stä.

Järjestö toimi aktiivisesti Ehkäisevän päihdetyön verkostossa, jota koordinoi EHYT ry. Verkosto kokoaa yhteen 45 Suomen merkittävintä päihdetyön asiantuntijajärjestöä. Verkosto toimii muun muassa yhteiskunnallisen vaikuttamistyön vahvistamiseksi, kansalaisten äänen näkyväksi saattamiseksi, synergian löytämiseksi

ja tiedon jakamiseksi. Samalla se tarjoaa keskustelufoorumin päihdealan järjestötoimijoille. Verkoston alla toimii erilaisia työryhmiä, joista Tukikohta ry on ollut vahvimmin mukana viestintä- ja vaikuttamistyöryhmän sekä huumetyöryhmän toiminnassa. EPT-verkosto järjesti yhdessä EHYT ry:n kanssa toukokuussa Helsingin

Kulttuuritalolla Päihdepäivät, jossa Tukikohta ry oli läsnä sekä omalla että EPT-verkoston yhteisellä näyttelypisteellä.

Yhteistyötä tehtiin myös Kurvin järjestötoimijoiden sekä Kallion Kulttuuriverkoston kanssa. Tukikohta ry oli mukana mm. Vaasanaukiolla

järjestetyssä ystävänpäivätapahtumassa helmikuussa sekä Kallio kukkii -kaupunkifestivaalitapahtumassa toukokuussa.

Tukikohta ry teki yhteistyötä vaikuttamisviestinnässä myös Finfami Uusimaa ry:n kanssa. Tukikohta ry, Finfami Uusimaa ry sekä Suomen palveluohjausyhdistys ry järjestivät yhdessä Grazy Day -festivaalitapahtuman Helsingin Alppipuistossa kesäkuun lopussa. Tapahtuma oli osa Alppipuiston kesä -tapahtumatuentoa. Grazy Day -festivaalipäivän teemana oli jälleen ”Kuka kohtaisi minut?”. Teemalla mukana olevat järjestöt haluavat nostaa esiin, että moni ihminen jää yhteiskunnassamme kohtaamista vaille. Erityisen vaikea tilanne on, jos on valtaväestöstä poikkeava – silloin leimautuminen voi johtaa siihen, ettei kukaan edes ha-

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN
JÄRJESTÖVERKOSTO

lua kohdata ihmistä vaikkapa päihde- tai mielenterveysongelman takana.

Ohjelmassa tapahtumassa oli musiikkia ja performansseja. Illan pääesiintyjänä oli 30-vuotista uraansa juhlistanut suomimetallin legenda Waltari. Lisäksi tapahtumassa oli haikutyoöpaja sekä paperilennokkien askartelua lapsille. Päivän aikana puistossa tapahtumasta nautti arviolta 2000 ihmistä.

Tukikohta ry oli vuonna 2016 jo kolmatta kertaa mukana järjestämässä Asunnottomien yötä Helsingissä yhdessä Asunnottomien yön kansalaisliikkeen, Vailla vakinaista asuntoa ry:n ja A-klinikkasäätiön sekä muiden kansalaisjärjestöjen kanssa. Asunnottomien yötä vietetään vuosittain YK:n köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisena päivänä 17.10 ja kyseessä onkin Suomen suurin sosiaalialan mielenilmaus.

Asunnottomien määrä on vähentynyt viime vuosina Suomessa, mutta asunnottomuus keskittyy pääkaupunkiseudulle ja isoihin kaupunkeihin, minkä vuoksi tilanne Helsingissä on pahentunut. Taustalla on etenkin pääkaupunkiseudulle suuntautuva muuttoliike ja asuntomarkkinatilanteen kiristyminen. Erityisesti yksinasuvien tilanne on vaikea, sillä pienten asuntojen vuokrataso on noussut ja kohtuuhintaisia asuntoja ei ole riittävästi saatavilla. Myös maahanmuuttajien asunnottomuus on lisääntynyt. Tutkimusten mukaan päihdeongelmat altistavat asunnottomuudelle. Päihdehuollon huumeasiakkaista lähes joka kymmenes oli asunnoton vuonna 2015.

Perinteinen Huumeisiin kuolleiden muistotilaisuus järjestettiin marraskuussa Helsingin Vanhassa kirkossa.

Grazy Day -festivaalipäivän teemana oli "Kuka kohtaisi minut?". Teemalla mukana olevat järjestöt haluavat nostaa esiin, että moni ihminen jää yhteiskunnassamme kohtaamista vaille.

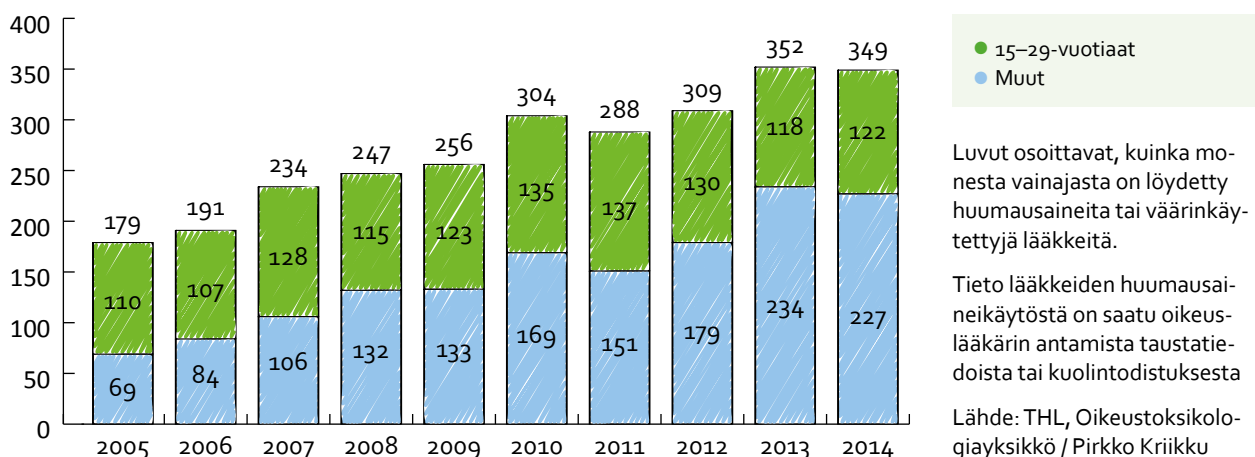
Tilaisuus oli samalla osa Ehkäisevän päihdetyön viikkoa, jota koordinoi EHYT ry ja EPT-verkosto. Mukana tilaisuutta järjestämässä olivat Irti Huumeista ry, Tukikohta ry, Stop Huumeille ry, Kris-Etelä-Suomi ry sekä Helsingin tuomiokirkkoseurakunta. Helsingin Vanhassa kirkossa järjestettyyn tilaisuuteen osallistui 130 henkilöä.

Tilaisuudella haluttiin kunnioittaa vuoden aikana huumeisiin kuolleiden muistoa ja ilmaista huoli lisääntyneistä huumekuolemista. Viimeisen kymmenen vuoden aikana huumeausainelöydökset vainajista ovat merkittävästi lisääntyneet. Vuoteen 2005 verrattuna määrä on lähes kaksinkertaistunut: vuonna 2014 huumeita löydettiin jo 349 vainajasta, kun

vielä vuonna 2005 luku oli 179 vainajaa. Kuolemansyyt vaihtelevat erilaisista myrkytyksistä tapaturmiin, itsemurhiin ja henkirikoksiin. Tyypillistä näissä tapauksissa on useiden huumeiden, alkoholin ja lääkkeiden samanaikainen käyttö.

Vaikka huumeaineet myötävaikuttavat yhä useammassa kuolemantapauksessa, ei asia ole herättänyt juurikaan julkista keskustelua. Huumetyötä tekevät järjestöt vaativat huumeisiin kuolleiden muistotilaisuuden alla julkaistussa kannanotossaan päättäjiä ryhtymään toimiin, jotta kukaan ei jäisi ilman apua ja päihdehoitoa. Tärkeimpinä keinoina järjestöt pitivät matalan kynnyksen päihdepalveluiden saatavuuden parantamista sekä päihdehuollon ja mielenterveyspalveluiden resurssien turvaamista. On arvioitu, että kaksi kolmasosaa päihdepalveluista hyötyvistä ei ole palveluiden piirissä.

Sellaisten vainajien lkm, joista oikeuslääketieteellisessä tutkimuksessa on löydetty huumeita

Internet ja sosiaalinen media

Järjestön nettisivuilla oli kävijätalastojen mukaan vuonna 2016 tammi-joulukuun välisenä tarkasteluajankohtana reilu 15 100 istuntoa ja yli 11 000 käyttäjää. Vierailujen määrä nettisivuilla on kasvanut edellisestä vuodesta yli 10 prosenttia. Muun muassa tästä syystä nettisivuja uusittiin kevyesti loppuvuodesta, samalla parannettiin sivujen tietoturva. Lisäksi järjestö luopui vanhaan nimeen viittaavasta verkkotunnuksesta ja siirtyi käyttämään tukikohta.org-verkkotunnusta niin nettisivuilla kuin työntekijöiden sähköposti-osoitteissa.

Tukikohta ry on aktiivisesti näkyvillä myös sosiaalisessa mediassa, Facebookissa ja Twitterissä. Sosiaalisen median kautta on mahdollista välittää ajankohtaista tietoa, vaikuttaa asenteisiin ja tehdä järjestössä tehtyä

työtä tunnetuksi sekä ottaa kantaa ajankohtaisiin aiheisiin. Facebookissa järjestöllä on lähes 800 ja Twitterissä lähes 600 seuraajaa.

Lokakuussa 2016 julkaistiin uusi, haittoja vähentävästä päihdetyöstä kertova Elämä vastassa -blogi. Blogia ylläpitää huumemaailmassa elävien ihmisten vertaistointia kehittävä Tukikohta ry:n, A-klinikkasäätiön ja Suomen Lumme ry:n Osis II -kumppanuushanke. Blogi pyrkii tarjoamaan näkökulmia päihdekeskusteluun kertomalla suurelle yleisölle huumetyön arjesta. Blogin kirjoittajat ovat kehittämishanke Osiksen työntekijöitä; päihdealan ammattilaisia ja asiantuntijoita. Lisäksi blogissa julkaistaan myös vierailevien kirjoittajien tekstejä. Ensimmäisen syksyn aikana blogia luettiin lähes 12 000 kertaa!

Järjestö toimi aktiivisesti Ehkäisevän päihdetyön verkostossa, jota koordinoi EHYT ry. Verkosto kokoaa yhteen 45 Suomen merkittävintä päihdetyön asiantuntijajärjestöä.

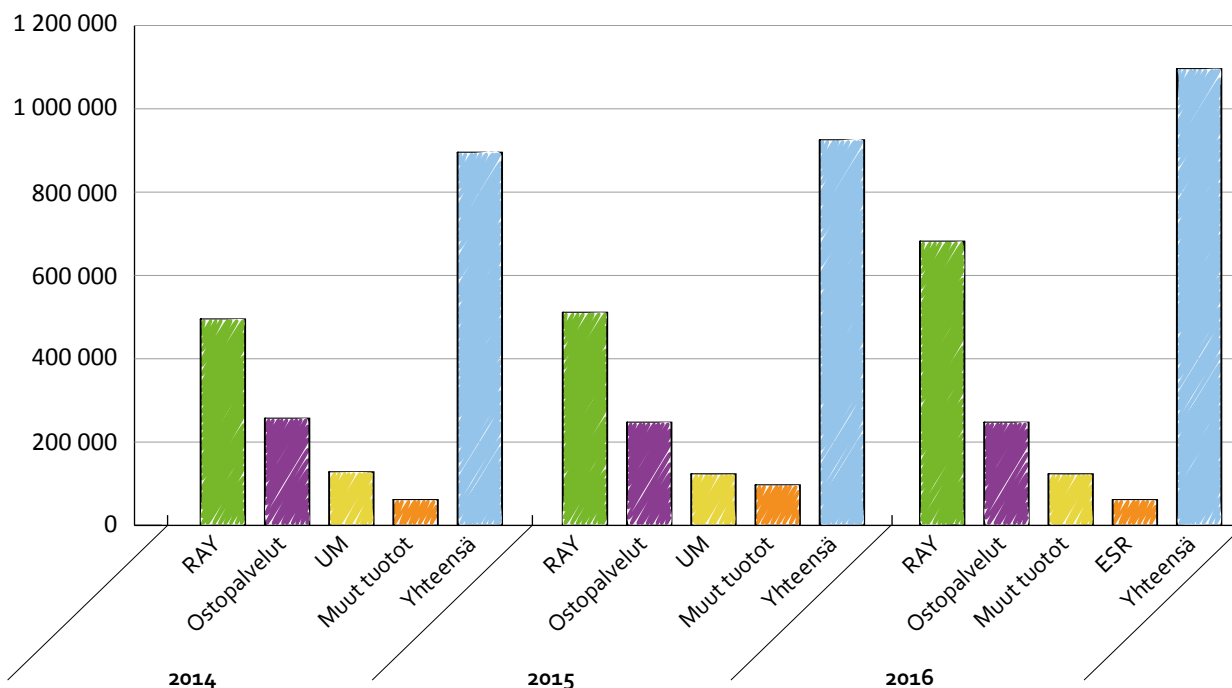
Talous

Järjestön talous on vahvistunut viime vuosina ja tuottojen kehitykseen voidaan olla tyytyväisiä. Vuosi 2016 oli taloudellisesti hyvä ja tilikauden tulos oli hieman positiivinen. Ylijäämä syntyi Jälkipolku-kuntoutusohjelman asiakasmaksutuotoista. Järjestön toimintaa pystyttiin ylläpitämään lähes suunnitellusti sekä tavoitteiden mukaisesti, mutta Paikka auki-ohjelman käynnistys kesti suunniteltua pidempään. RAY- avusteisten toimintojen

kulut vastasivat pääpiirteittäin talousarvioita. RAY avustuksia siirtyi vuodelle 2017 käytettäväksi 42 802 euroa.

Suunnitteluvaiheessa on pyritty tekemään tarpeeksi realistiset arviot kustannuksista, että toiminnot pystytään toteuttamaan suunnitellusti eikä tarvita tueksi muita ulkopuolisia rahoittajia. Yleisesti voidaan todeta, että vuoden kokonaistavoite talouden suhteen toteutui hyvin ja suurin piirtein suunnitellusti.

Toiminnan tuotot

Vaikeasta päihdeongelmasta kärsivien ja heidän läheisten arjen vahvistamiseen Ak 6 (Avoimet ovet, palveluohjaus, Elämäntaitoryhmä ja läheistyö)	
RAY	334 000
Helsingin kaupunki	55 000
Vantaan kaupunki	1 000
Pappafest ry	2 500
Muut tuotot	2 869

Paikka auki- ohjelma	
RAY	40 000

Osis II- yhteistyöhanke	
RAY	66 000
Muut tuotot	1 883

Suunta-projekti	
RAY	106 000
Palkkatuki	4 080

Satu-projekti	
RAY	140 000

Jälkipolku-kuntoutusohjelma	
Kuntien ostot	262 800
Stiftelsen 7:nde Mars F	2 500
Koulutustuki ja palkkatuki	15 654

OK-hanke	
ESR avustus	47 765

Tilinpäätös

Tuloslaskelma	1.1.–31.12.2016	1.1.–31.12.2015
Varsinainen toiminta		
Tuotot	1 055 295,26	910 176,96
Kulut		
Henkilöstökulut	762 168,16	672 941,71
Muut kulut	303 623,00	248 229,27
Tuotto-/kulujäämä	-10 496,13	-10 994,02
Varainhankinta		
Tuotot	17 156,23	18 273,00
Kulut	0,00	0,00
Tuotto-/kulujäämä	6 660,10	7 278,98
Sijoitus- ja rahoitustoiminta		
Tuotot	5,02	26,53
Kulut	-74,90	-45,46
Tuotto-/kulujäämä	6 590,62	7 260,05
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-3 985,74	0,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 604,48	7260,05

Tulevaisuuden näkymiä

Tilannetta ja toimintaympäristön sekä palvelujärjestelmän muutoksia on vaikea ennakoida. Näiden seikkojen vuoksi järjestöltä vaaditaan jatkuvaa toiminnan arviointia ja kehittämistä.

RAY-avusteisten toimintojen ja projektien osalta tulevaisuus näyttää varsin valoisalta. Ainoastaan hallinnon rahoituksen kanssa järjestö on ollut tiukoilla, mutta tätä varten RAY:n ehdotuksen mukaan haettiin järjestölle yleisavustusta vuodesta 2017 alkaen. Mitä enemmän järjestöllä on toimintoja ja projekteja, sitä suuremmaksi hallinnon tarve ja työmäärä kasvavat. Hallinto luo puitteet eri toimintojen kehittämiseksi sekä toteuttamiselle. Järjestön kattava palvelukokonaisuus edellyttää järjestöltä erittäin vahvaa hallintoa.

Organisaatiossa panostetaan hyvinvoivaan organisaatioon, palveluiden laatuun ja niiden kehittämiseen tulevaisuutta silmällä pitäen. Prosesseja tarkastellaan, arvioidaan ja suunnitellaan tarkasti koko organisaation kesken. Järjestön toimintojen kehittäminen tähtää aina asiakaslähtöisyyteen ja uudet innovaatiot nousevat aidosti asiakkaiden tarpeista. Keskkokoisella järjestöllä on konkreettinen mahdollisuus reagoida nopeasti ja muuttaa toimintojen suuntaa asiakaskunnasta ja palvelujärjestelmästä nousevien tarpeiden mukaisesti.

Henkilöstö ja työhyvinvointi

Järjestössä työskenteli vuoden 2016 lopussa 18 täyttä työviikkoa tekevää työntekijää (v. 2015 14 työntekijää). Näiden ohella oli neljä osa-aikaista työntekijää. Lisäksi vuoden aikana Jälkipolku-kuntoutusohjelmassa työskenteli kaksi kokemusasiantuntijaa työkokeilussa ja palkkatuella. Toiminnanjohtaja toimii ainoana esimiehenä järjestössä. Työyhteisön luottamushenkilönä toimii Jälkipolun vastaava ohjaaja Katja Lindström.

Henkilöstökulut	1.1.–31.12.2016	1.1.–31.12.2015
Palkat	625 645,46	546 971,82
Eläkekulut	111 196,41	96 152,35
Muut henkilösivukulut	25 326,29	29 817,54
Henkilöstökulut yhteensä	762 168,16	672 941,71

Tukikohta ry:ssä panostetaan työhyvinvointiin ja työntekijöiden jaksamiseen. Tämä on välttämätöntä, sillä asiakastyö on vaativaa ja työ- sekä asiakasmäärät ovat kasvaneet. Työkykyä ja työhyvinvointia ylläpitävän toiminnan tavoitteena on kehittää työtä, työympäristöä

ja työyhteisön toimivuutta sekä edistää työntekijöiden terveyttä ja ammatillista osaamista. Työhyvinvointiin panostamalla työyhteisön tuottavuus ja sitoutuminen työhön vahvistuvat.

Työnantaja järjesti työntekijöille vuoden aikana ryhmätyönohjausta 8-10 kertaa. Työnohjausryhmiä oli neljä ja lisäksi toiminnanjohtajalla oli oma työohjaus. Vuonna 2016 järjestettiin yksi tyhy-päivä, johon sisältyi myös koulutusta. Lisäksi oli strategiakehittämisspäivä sekä kolme virkistyspäivää. Työnantaja tukee työntekijöiden työssäjaksamista virike- ja lounassetelien muodossa sekä järjestämällä tyhy- ja virkistyspäiviä.

Tukikohta ry:n työeläkeyhtiö Etera toteutti henkilökunnalle työkyky- ja hyvinvointikyselyn helmikuussa 2016. Työkyky- ja hyvinvointikyselyllä kartoitettiin työntekijöiden työkykyä, terveyttä, henkisiä voimavaroja ja elintapoja. Vastaajien vähäisestä määrästä johtuen vastauksista ei voitu koostaa raporttia työnantajalle, mutta kyselyyn vastanneet saivat kyselystä henkilökohtaisen työkyky- ja hyvinvointiraportin, jossa annettiin vinkejä oman hyvinvoinnin ylläpitoon ja parantamiseen.

Työergonomia on katsottu Tukikohta ry:ssä tärkeäksi kehittämiskohteeksi työntekijöiden työkyvyn edistämiseksi. Vuoden 2016 syksyllä tavoitteeksi asetettiin, että 3 vuoden sisällä kaikilla olisi kunnollinen työtuoli sekä säädettävä työpöytä, jonka ääressä voi tarvittaessa seistä. Hankintojen kohdistamisessa ja aikataulutamisessa priorisoidaan paljon istuvia ja sellaisia, joilla on jo joitakin fyysisiä oireita tai vaivoja, joiden vuoksi työpisteen työergonomian huomioiminen on akuuttia. Työpisteiden ergonomiasta huolehditaan myös ohjeistamalla työntekijöitä oikeanlaiseen työergonomiaan.

Tukikohta ry:ssä tavoitteena on taata turvallinen ja terveellinen työympäristö. Turvallisuuden parantamiseksi tehtiin sopimus järjestyksenvalvojan kanssa Risteyksen asiakastiloihin, koska asiakasmäärät ovat nousseet ja väkivallan uhka on enemmän läsnä päihteitä käyttävien kanssa. Työnantaja myös järjesti työntekijöilleen kattavan turvallisuuskoulutuksen Risteyksen asiakastiloissa.

Järjestön toimintaa ohjaavat ensisijaisesti arvot ja yhdessä luodut toimintatavat sekä linjaukset ja työyhteisön osallisuuden toteutumista pidetään tärkeänä. Esimerkiksi strategiatyöhön otettiin mukaan koko työyhteisö ja järjestön hallitus. Työpaikalle pyritään luomaan myönteinen ja turvallinen ilmapiiri, jossa kaikilla on mahdollisuus vapaasti ilmaista mielipiteitään ja tulla kuulluksi.

Jos joku työntekijä kertoo kuormittumisesta tai muusta työpahoinvoinnista, asiaan suhtaudutaan vaka-

vasti ja pohditaan, mitä sille voisi tehdä. Sekä työnantaja että työntekijät ovat sitoutuneet kehittämään terveyttä ja hyvinvointia tuottavaa toimintakulttuuria. Työyhteisön sisäisiä ristiriitoja pyritään ennaltaehkäisemään luomalla pelisääntöjä ja ohjeistuksia, panostamalla työyhteisön ilmapiiriin edistämiseen, toimimalla tasa-

puolisesti ja oikeudenmukaisesti sekä puuttamalla epäasialliseen käyttäytymiseen heti, kun sellaista ilmenee.

Järjestössä kokoontuu säännöllisesti työhyvinvointitoimikunta, johon kuuluvat työsuojelupäällikkö, työsuojeluvaltuutettu ja varavaltuutetut, luottamushenkilö sekä yksi työnantajan mää-

räämä edustaja. Toimikunnassa käsitellään mm. työhyvinvointiin, työsuojeluun ja työturvallisuuteen liittyviä teemoja. Jokaisella työntekijällä on omalta osaltaan vastuu pitää yllä hyvää järjestön sisäistä toimintakulttuuria.

Järjestön toiminta on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Toiminnan laatua kehitetään ja tarkkaillaan jatkuvasti, jotta asiakas hyötyisi parhaiten, mutta myös niin, että yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on mutkaton ja joustavaa.

Hyvä hallinnointitapa

Järjestön tilinpäätös on laadittu toiminnanjohtajan sekä kirjanpitäjän yhteistyönä. Järjestöllä on sääntöjen mukainen ja lain velvoittama tilintarkastus, jonka tarkoituksena on varmistaa, että tilinpäätös ja vuosikertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot järjestön taloudesta ja sisällöllisestä toiminnasta. Tilintarkastajana on toiminut vuodesta 2012 lähtien Terja Artimo KHT PricewaterhouseCoopers Oy:stä.

Hallitus johtaa ja valvoo järjestön toimintaa. Hallitus kokoontui 6 kertaa vuoden 2016 aikana. Kokouksien koolle kutsujana toimii toiminnanjohtaja.

Järjestössä oli yhteensä 89 jäsentä vuoden 2016 lopussa. Näistä oli 50 helsinkiläisiä, 13 espoolaisia ja 10 vantaalaisia.

Hallitus vuonna 2016

Jonny Friskberg (puheenjohtaja)

Päivi Puro (varapuheenjohtaja)

Leif Berg

Matti Vatanen

Veera Väisänen

Solveig Sjöblom (varajäsen)

Saeeda Marjala (varajäsen)

Sisäinen valvonta

Valvonnan avulla pyritään varmistamaan, että asetetut tavoitteet saavutetaan. Hallituksella ja toiminnanjohtajalla on vastuu siitä, että sisäinen valvonta on järjestetty ja se toimii asianmukaisesti. Järjestöllä on olemassa taloussääntö, joka ohjaa toimintaa. Työntekijöiden työsopimukset on laadittu kirjallisesti ja ne noudattavat voimassaolevia lakeja sekä asetuksia. Henkilöstön työnkuvat on määritelty ja mahdolliset varmiesjärjestelyt selvitetty.

Tositteet ja niihin liittyvät dokumentit sekä muut kirjanpitoasiakirjat arkistoidaan ja säilytetään kirjanpitolain mukaisesti. Pankkitilien ja verkkopankkitunnusten käyttöoikeudet on määritelty ja hyväksytty asianmukaisesti. Laskujen ja kuittien hyväksyminen tapahtuu toiminnanjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan toimesta. Maksetut palkat hyväksytään esimiehen toimesta ennen maksutapahtumaa. Taloushallinto- ja maksuliikenneohjelmiston käyttöoikeudet on määritelty ja hyväksytty asianmukaisesti.

Järjestön toimintojen kehittäminen tähtää aina asiakaslähtöisyyteen ja uudet innovaatiot nousevat aidosti asiakkaiden tarpeista.

Työntekijöiden käyttöön myönnettyistä maksuaikakorteista on asianmukaiset päätökset ja korttien käyttöä valvotaan. Järjestön omaisuus on vakuutettu. Tietoturvaratkaisujen ylläpidosta ja tietojärjestelmien varmuuskopioinneista huolehditaan säännöllisesti. Organisaatioon ja toimintaan liittyviä keskeisimpiä riskejä kartoitetaan jatkuvasti.

Hallituksen kokoukset dokumentoidaan kirjallisesti laatimalla niistä kokouspöytäkirjat. Hallitus seuraa säännöllisesti toimintasuunnitelman toteutumista. Hallituksen kokouksiin toimitetaan

säännöllisesti selvitys järjestön taloudellisesta tilanteesta, minkä kehittymistä hallitus seuraa. Talousarviota verrataan säännöllisesti toteumaan ja poikkeamat analysoidaan tapauskohtaisesti. Tilintarkastajan raportointi läpikäydään hallituksessa.

Järjestön sääntöjen mukaan järjestön nimen kirjoittavat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tai toiminnanjohtaja, kaksi yhdessä.

Tase

31.12.2016

31.12.2015

VASTAAVAA

Vaihtuvat vastaavat		
Siirtosaamiset	75 288,71	34 502,86
Rahat ja pankkisaamiset	137 461,51	104 093,76
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	<u>212 750,22</u>	<u>138 596,62</u>
	<u>212 750,22</u>	<u>138 596,62</u>

VASTATTAVAA

Oma pääoma		
Toimintapääoma	11 701,26	4 441,21
Tilikauden alijäämä/ylijäämä	2 604,48	7 260,05
Oma pääoma yhteensä	14 305,74	11 701,26
Vieras pääoma		
Lyhytaikainen		
Ennakkomaksut	45 086,28	14 045,59
Ostovelat	8 035,54	3 255,28
Siirtovelat	131 335,02	97 032,90
Muut lyhytaikaiset velat	13 987,64	12 561,59
Lyhytaikainen yhteensä	<u>198 444,48</u>	<u>126 895,36</u>
	<u>212 750,22</u>	<u>138 596,62</u>

Tukikohta ry on päihdealan järjestö, joka tarjoaa asiakaslähtöisiä ja avohoidollisia päihdepalveluja päihteitä käyttäville ja kuntoutuville sekä tukee heidän läheisiään. Järjestö on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton.

- * Palveluja päihteitä käyttäville
- * Palveluja päihdekuntoutujille
- * Palveluja läheisille
- * Palveluja sosiaalialan ammattilaisille ja opiskelijoille

